

**Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej
i przestrzennej Gminy, z uwzględnieniem
obszarów funkcjonalnych na potrzeby
opracowania Strategii Rozwoju Gminy
Krzeszowice na lata 2023-2033**

Krzeszowice 2022

Zamawiający:

Gmina Krzeszowice
ul. Grunwaldzka 4
32-065 Krzeszowice

Wykonawca:

Westmor Consulting Urszula Wódkowska
Biuro: ul. Królewiecka 27, 87-800 Włocławek
Siedziba: ul. 1 Maja 1A, 87-704 Bądkowo

Zespół autorów pod kierownictwem Karoliny Drzewieckiej – Kierownika Projektu:
Joanna Kaszubska – Konsultant
Karolina Bonowicz – Analityk Stażysta

Spis treści

Wstęp	4
1. Sfera społeczna	4
1.1 Demografia	4
1.2 Edukacja i opieka nad dziećmi do lat 3	5
1.3 Kultura, sport i rekreacja	8
1.4 Pomoc społeczna.....	15
1.5 Opieka zdrowotna	17
1.6 Aktywność społeczna.....	19
1.7 Bezpieczeństwo publiczne	22
2. Sfera gospodarcza	26
2.1 Podmioty gospodarcze i lokalny rynek	26
2.2 Rynek pracy.....	29
3. Sfera przestrzenna	31
3.1 Przestrzeń i środowisko	31
3.2 Infrastruktura drogowa i dostępność komunikacyjna	49
3.3 Mieszkalnictwo.....	50
3.4 Zaopatrzenie w infrastrukturę techniczną	52
4. Analiza zdolności inwestycyjnej	59
5. Analiza potencjału jakości życia i wyniki badania ankietowego	65
6. Analiza SWOT – podsumowanie diagnozy	70
7. Analiza potencjałów, barier i potrzeb rozwojowych gminy	74
7.1 Potencjał gminy Krzeszowice.....	74
7.2 Bariery i potrzeby rozwojowe gminy.....	76
Spis tabel, wykresów i rysunków	79

Wstęp

Zgodnie z art.10a ust.1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2023 poz. 225) podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych.

Niniejsza diagnoza została przygotowana na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy Krzeszowice na lata 2023-2033. Celem diagnozy jest analiza potencjału społeczno-gospodarczego gminy, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania. Diagnoza jest punktem wyjścia do konstruowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i zadań.

Wnioski z przeprowadzonej diagnozy zostaną uwzględnione w Strategii.

1. Sfera społeczna

W ramach diagnozy sfery społecznej przeanalizowano następujące elementy:

- sytuację demograficzną,
- dostęp do placówek edukacyjnych i wyniki w nauce dzieci i młodzieży ze szkół,
- opiekę nad dziećmi do lat 3,
- dostęp do usług kulturalnych i różnych form sportu i rekreacji,
- dostęp do usług w zakresie pomocy społecznej,
- dostęp do usług zdrowotnych,
- aktywność społeczną,
- poziom bezpieczeństwa.

1.1 Demografia

Zgodnie z danymi Urzędu Miejskiego w Krzeszowicach w roku 2021 gminę zamieszkiwało 31 156 osób. W 2021 r. wśród ogółu mieszkańców dominowała liczba kobiet (16 233 osoby – 52,10%). Na przestrzeni lat 2017-2021 liczba mieszkańców zmniejszyła się o 538 osób, tj. 1,70%.

Analizując sytuację demograficzną w zakresie poszczególnych grup ekonomicznych, zgodnie z danymi GUS, na przestrzeni lat 2017-2021 odnotowano wzrost liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym oraz wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Najlichnieszą grupę stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym. Biorąc powyższe pod uwagę, sytuacja demograficzna na terenie gminy w większości ma cechy wspólne z tendencją ogólnokrajową i przedstawia postępujący proces starzenia się społeczeństwa.

Według danych GUS przez ostatnie lata (2017-2021) przyrost naturalny na terenie gminy był ujemny. Ujemny przyrost naturalny świadczy o większej liczbie zgonów ogółem od urodzeń żywych.

Według danych GUS na terenie gminy Krzeszowice saldo migracji w latach 2017, 2020-2021 było dodatnie, natomiast w latach 2018-2019 było ujemne. Ujemne saldo migracji świadczy o przewadze liczby osób, które wymeldowały się z danego terenu nad osobami, które zameldowały się na nim.

Z analizy demograficznej wynika, iż na terenie gminy nie występuje korzystna sytuacja w tym zakresie. Widoczny jest spadek liczby ludności, na co wpływ ma ujemny przyrost naturalny. Rośnie też liczba osób w wieku poprodukcyjnym, a maleje w wieku produkcyjnym, co wskazuje na postępujący się proces starzenia społeczeństwa.

1.2 Edukacja i opieka nad dziećmi do lat 3

Na terenie gminy funkcjonuje kilkanaście placówek edukacyjnych. Każda z nich zapewnia dostęp do wykwalifikowanej kadry oraz bogatą ofertę dydaktyczną. Dyrektorzy jednostek oświatowych systematycznie zakupują pomoce dydaktyczne oraz sprzęt sportowy niezbędny do prowadzenia zajęć edukacyjnych.

Bazę oświatową uzupełniają znajdujące się przy placówkach szkolnych zespoły boisk sportowych, z których korzystają uczniowie, grupy sportowe oraz mieszkańcy gminy.

Żłobki i kluby dziecięce

Gmina Krzeszowice nie prowadzi żadnych publicznych żłobków ani klubów dziecięcych, są to wyłącznie niepubliczne placówki. Na terenie gminy funkcjonują trzy placówki, które prowadzone są przez podmioty inne niż jednostka samorządu terytorialnego. Rodzice swoich podopiecznych mogą posłać do „Niepublicznego Tęczowego Klubu Malucha” oraz do „Klubu Malucha Tuptusie”. Dzieci mogą także uczęszczać do „Żłobka Jeżykowo”.

Przedszkola

Na terenie gminy funkcjonuje 11 przedszkoli, z czego 3 przedszkola to przedszkola samorządowe, 8 jest niepublicznych. Ponadto funkcjonuje tu także Publiczny Punkt Przedszkolny w Rudnie i 9 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

Do przedszkoli samorządowych należą: Przedszkole Samorządowe w Krzeszowicach, Przedszkole Samorządowe w Tenczynku oraz Przedszkole Samorządowe w Zespole Placówek Oświatowych w Woli Filipowskiej.

Do niepublicznych przedszkoli należą: Niepubliczne Przedszkole „Zielone Przedszkole”, Niepubliczne Przedszkole „Tuptusie”, Niepubliczne Przedszkole Jeżykowe

„Akademia Małych Tygrysków”, Niepubliczne Przedszkole „Iskierki”, Niepubliczne „Tęczowe Przedszkole”, Lokomotywa - Niepubliczne Przedszkole w Krzeszowicach oraz Niepubliczne Przedszkole „Jeżykowo”, Przedszkole Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia w Krzeszowicach .

Oddziały przedszkolne znajdują się przy: Szkole Podstawowej w Czernej, Szkole Podstawowej w Filipowicach, Szkole Podstawowej w Miękini, Szkole Podstawowej w Nawojowej Górze, Szkole Podstawowej w Nowej Górze, Szkole Podstawowej w Ostrężnicy, Szkole Podstawowej w Paczółtowicach, Szkole Podstawowej w Sance oraz w Szkole Podstawowej w Zalasiu.

Nadrzędnym celem wychowania przedszkolnego jest wspieranie całościowego rozwoju dziecka. Zadania w tym zakresie są realizowane w codziennej pracy placówek przez ich dyrektorów i nauczycieli we współpracy z rodzicami, opartej na wzajemnym zaufaniu i dialogu.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie gminy w porównaniu z 2017 rokiem zwiększył się o 2,00 pkt.% i wyniósł w 2021 roku 90,70%. Jest to wynik wyższy o 2,10 pkt.% od średniej wartości dla województwa małopolskiego.

Tabela 1. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie gminy Krzeszowice i województwa małopolskiego w latach 2017-2021 [%]

Wyszczególnienie	Jednostka terytorialna	2017	2018	2019	2020	2021
dzieci w wieku 3 - 5 lat	gmina Krzeszowice	88,70	92,10	98,10	87,80	90,70
	woj. małopolskie	85,90	88,30	89,70	85,60	88,60

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Szkoły podstawowe

Na terenie gminy funkcjonuje 13 szkół podstawowych, które prowadzone są przez Gminę Krzeszowice oraz Publiczna Szkoła Podstawowa w Rudnie, która prowadzona jest przez Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Rudno.

Szkoły Podstawowe prowadzone przez Gminę Krzeszowice to: Szkoła Podstawowa nr 1 im. Adama Mickiewicza w Krzeszowicach, Szkoła Podstawowa nr 2 im. Henryka Sienkiewicza w Krzeszowicach, Szkoła Podstawowa im. mjr Józefa Ryłko w Czernej, Szkoła Podstawowa im. Stanisława Wyspiańskiego w Filipowicach, Szkoła Podstawowa im. Krystyny i Andrzeja Potockich w Miękini, Szkoła Podstawowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Nawojowej Górze, Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Nowej Górze, Szkoła Podstawowa im. Jana Łachuta w Ostrężnicy, Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Paczółtowicach, Szkoła Podstawowa im. Jana Brzechwy w Sance, Szkoła Podstawowa im. Władysława

Jagielly w Tenczynku, Zespół Placówek Oświatowych Szkoła Podstawowa im. Józefa Bema w Woli Filipowskiej oraz Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Zalasiu.

Z analizy wyników egzaminu ósmoklasisty szkół na terenie gminy Krzeszowice w latach 2020-2022 wynika, że uczniowie osiągnęli wyniki zbliżone do wyników średnich dla powiatu i województwa, co wskazuje na dobrą jakość kształcenia w szkołach.

W 2020 r. uczniowie uzyskali średnie wyniki wyższe od wyników powiatowych i wojewódzkich. W 2021 r. z języka polskiego zdobyli taki sam wynik jak wynik wojewódzki, natomiast nieco niższy od powiatu krakowskiego. Natomiast z matematyki uzyskali wynik niższy od wyników powiatowego i wojewódzkiego. Z języka angielskiego uczniowie uzyskali średnie wyniki wyższe od wyników wojewódzkich, jednakże niższe od wyników powiatowych. W 2022 r. średnie wyniki z języka polskiego były niższe od wyników powiatowych i wojewódzkich, z matematyki wyższe od średnich wyników dla województwa, natomiast niższe od wyników powiatowych. Z języka angielskiego w roku 2022 uczniowie uzyskali taki sam średni wynik jak dla powiatu oraz wyższy od wyników dla województwa.

Tabela 2. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty w [%] uzyskanych na terenie gminy Krzeszowice, powiatu krakowskiego i województwa małopolskiego w latach 2020-2022

Rok	Wyszczególnienie	Język polski	Matematyka	Język angielski
2020	Gmina Krzeszowice	65,00	54,00	61,00
	Powiat krakowski	63,00	53,00	58,00
	Województwo małopolskie	62,00	51,00	57,00
2021	Gmina Krzeszowice	64,00	51,00	70,00
	Powiat krakowski	65,00	55,00	73,00
	Województwo małopolskie	64,00	52,00	69,00
2022	Gmina Krzeszowice	63,00	64,00	73,00
	Powiat krakowski	64,00	66,00	73,00
	Województwo małopolskie	64,00	63,00	69,00

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

W poniższej tabeli przedstawiono współczynnik skolaryzacji tzn. stosunek osób uczących się w szkołach podstawowych do całej populacji osób będących w wieku przypisanym danemu poziomowi kształcenia w okresie 2017-2021.

Tabela 3. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	Jedn. Miary	2017	2018	2019	2020	2021
Szkoły podstawowe	%	90,18	90,36	89,46	90,48	89,24

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na przestrzeni lat 2017-2021 współczynnik skolaryzacji dla szkół podstawowych kształtował się na poziomie poniżej 100,00%, co spowodowane jest tym, że część uczniów z obszaru gminy uczy się w placówkach oświatowych zlokalizowanych poza jej obszarem.

Szkoły ponadpodstawowe

Do publicznych szkół ponadpodstawowych na terenie gminy należy Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Krzeszowicach oraz Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Krzeszowicach. Na zespół szkół składa się Branżowa Szkoła I Stopnia oraz technikum.

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. Zygmunta Noskowskiego w Krzeszowicach.

Reasumując, na terenie gminy występuje dobry dostęp edukacji i opieki nad najmłodszymi dziećmi. Mieszkańcy mogą korzystać zarówno z oferty żłobków, przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Na przestrzeni lat wzrósł odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, co daje możliwość rodzicom powrotu do pracy. Na terenie gminy notuje się także wysoki poziom skolaryzacji, co świadczy o tym, że uczniowie i ich rodzice chętnie wybierają szkoły zlokalizowane na tym terenie. Na przestrzeni ostatnich 3 lat odnotowany został wzrost wyników z egzaminów ósmoklasisty.

1.3 Kultura, sport i rekreacja

Korzystanie z dóbr i usług prowadzonych przez instytucje zajmujące się kulturą i sportem ma wpływ na jakość życia mieszkańców i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. Placówki kultury i sportu, które znajdują się na terenie gminy, mają za zadanie prowadzić działalność upowszechniającą kulturę, sport i rekreację. Odbywa się to poprzez rozbudzenie zainteresowań kulturalnych mieszkańców, organizowanie imprez, zajęć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, kształtowanie nawyków aktywnego uczestnictwa w powyższych działaniach oraz udostępnianie bazy na działalność sportowo-rekreacyjną.

Na terenie gminy Krzeszowice zadania z zakresu popularyzacji kultury realizuje przede wszystkim Centrum Kultury i Sportu w Krzeszowicach oraz Miejsko - Gminna Biblioteka Publiczna im. Kazimierza Wyki w Krzeszowicach.

Ponadto na terenie gminy działają pozarządowe organizacje i stowarzyszenia, których głównym zadaniem jest zaspokajanie kulturalnych potrzeb mieszkańców oraz kreowanie kulturalnej tożsamości tego regionu.

Instytucje kultury

Centrum Kultury i Sportu w Krzeszowicach znajduje się przy ul. dr J. Walkowskiego 1. Celem działalności ośrodka jest upowszechnianie, rozwijanie i zaspokajanie potrzeb społeczeństwa w zakresie kultury, edukacji, sportu, kultury fizycznej, turystyki i rekreacji, a także prowadzenie działalności informacyjnej w tych dziedzinach oraz promocja pozytywnego wizerunku Gminy. Ponadto celem ośrodka jest prowadzenie działalności polegającej na aktywizacji ludzi młodych oraz społeczności lokalnej i ożywienie lokalnego rynku pracy poprzez tworzenie warunków umożliwiających dostęp do szerokiej informacji z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informatycznych, ułatwiających mieszkańcom aktywizację na rynku pracy. W ramach Centrum działają pracownie tematyczne oraz filie: Kopalnia Talentów w Krzeszowicach, Klub przy Rynku w Nowej Górze oraz Klub Centrum w Tenczynku. Podstawowymi zadaniami Centrum Kultury i Sportu jest:

- organizowanie spektakli, koncertów, wystaw, odczytów,
- organizowanie imprez artystycznych, sportowych, rekreacyjnych i turystycznych,
- prowadzenie ognisk artystycznych,
- integrowanie społeczności lokalnej wokół tradycji, dziedzictwa narodowego i regionalnego,
- popularyzacja kultury, kultury fizycznej, sportu, zdrowego stylu życia oraz dziedzictwa narodowego i przyrodniczego,
- edukacja kulturalna i wychowanie poprzez sztukę,
- gromadzenie, dokumentowanie, tworzenie, ochrona i udostępnianie dóbr kultury,
- tworzenie warunków rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego,
- tworzenie warunków rozwoju folkloru, a także rękodzieła ludowego i artystycznego,
- rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych,
- finansowanie i nadzór sekcji sportowych i klubów sportowych, działających ramach struktury organizacyjnej,
- organizacja oraz nadzór nad sekcjami sportowymi osób niepełnosprawnych,
- organizowanie imprez dla osób niepełnosprawnych oraz współpraca z organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych,
- wspieranie inicjatyw sportowych w szkołach działających na terenie gminy,
- organizowanie rywalizacji sportowej dla szkół,
- wykorzystywanie posiadanych oraz powierzonych Centrum obiektów i urządzeń.

Centrum Kultury i Sportu organizuje szereg różnych imprez i wydarzeń kulturalnych, tym m.in. wydarzenia cykliczne, tj.: Ferie w Mieście, Gminne Dożynki, Jarmark Tradycji i Rękodzieła, Majówka Hrabiny Zofii, Muzyczna Fontanna, Ogólnopolski Konkurs Recytatorski, Pchli Targ

po Sąsiedzku, Pożegnanie Lata, Przegląd Pastoralek i Kolęd Ludowych Regionu Krakowskiego, Wakacje z Przygodą i Żabki, Żaby i Ropuchy.

Ponadto Centrum Kultury i Sportu w Krzeszowicach zarządza obiektami sportowym: Halą Sportową przy ul. Długiej 22, Kompleksem boisk ORLIK przy al. Solidarności oraz Sztucznym lodowiskiem przy ul. Szkolnej 7.

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Krzeszowicach działa w celu zachowania dziedzictwa narodowego, organizując i umożliwiając dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej. W skład Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej wchodzi 8 filii. Filie znajdują się w miejscowościach: Filipowice, Nawojowa Góra, Nowa Góra, Paczółtowice, Siedlec, Tenczynek, Wola Filipowska oraz Zalas.

Do podstawowych zadań Biblioteki należy:

- gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona zbiorów bibliotecznych, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących Gminy Krzeszowice i regionu,
- udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu i wypożyczanie na zewnątrz,
- prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych i wymiany materiałów bibliotecznych z bibliotekami w kraju i za granicą,
- organizowanie czytelnictwa i udostępnianie materiałów bibliotecznych osobom chorym oraz niepełnosprawnym,
- prowadzenie działalności informacyjnej, bibliograficznej, dokumentacyjnej i wydawniczej,
- pełnienie funkcji ośrodka informacji biblioteczno-bibliograficznej oraz opracowywanie i publikowanie bibliografii regionalnej, a także innych materiałów informacyjnych, zwłaszcza dokumentujących dorobek kulturalny, naukowy i gospodarczy Gminy Krzeszowice oraz regionu,
- tworzenie i udostępnianie własnych komputerowych baz danych: katalogowych, bibliograficznych i faktograficznych,
- udostępnianie internetu oraz umożliwianie użytkownikom korzystania ze sprzętu i programów komputerowych,
- promocja książki i czytelnictwa, organizowanie form pracy kulturalnooświatowej z czytelnikami, służących popularyzowaniu sztuki i nauki oraz upowszechnianiu dorobku kulturalnego Gminy Krzeszowice i regionu,
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, organizacjami i stowarzyszeniami, innymi instytucjami w zakresie upowszechniania czytelnictwa oraz zaspokajania potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności Gminy Krzeszowice,
- badanie potrzeb czytelniczych, warunków i skuteczności ich zaspokajania,
- badanie potrzeb czytelniczych, warunków i skuteczności ich zaspokajania,

- prowadzenie rocznej sprawozdawczości statystycznej,
- organizowanie szkolenia i doskonalenia zawodowego pracowników oraz wymiany doświadczeń z innymi bibliotekami.

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna prowadzi m.in.: następujące formy pracy z czytelnikiem: spotkania autorskie, pogadanki, odczyty, prezentacje multimedialne, imprezy okolicznościowe, tj. Dzień Dziecka, Narodowe Czytanie, przedstawienia teatralne, promocja książki, czy maraton czytania, zajęcia plastyczne dla dzieci, kiermasze książki, koncerty oraz wystawy.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na przestrzeni lat 2017-2021 liczba imprez kulturalnych organizowanych na terenie gminy spadła o 76,50%, natomiast liczba uczestników zmalała o 91,28%. Spadek w latach 2020-2021 imprez oraz uczestników związany był głównie z obowiązującymi ograniczeniami wprowadzonymi z powodu pandemii COVID-19.

Tabela 4. Liczba imprez kulturalnych oraz ich uczestnicy na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba imprez kulturalnych	szt.	183	86	94	34	43
Liczba uczestników imprez kulturalnych	osoba	27 595	6 950	11 520	1 730	2 405

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

W Centrum Kultury i Sportu działają zespoły: Zespół Tańców Świata Zdrojanie, Verso, Krzeszowicki Teatr Rozrywki Chór Allegria oraz Śpiwocki. Działają tu również grupy tj.: Fotoklub Krzeszowice - Grupa Twórcza, Grupa Plastyczna Zdrój, Klub Podróżnika, Klub Seniora „Radość Życia” oraz Koło Gospodyń Wiejskich.¹

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego księgozbiór biblioteki na przestrzeni lat 2017-2021 zmniejszył się o 2,80%. Liczba czytelników zmniejszyła się o 37,00%, a liczba wypożyczonych przez nich na zewnątrz woluminów o 46,18%. Obrazuje to postępujący spadek zainteresowania czytelnictwem wśród mieszkańców gminy.

¹ <https://ckiskrzeszowice.pl>

Tabela 5. Księgozbiór oraz liczba czytelników biblioteki na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021
Księgozbiór	wol.	140 318	139 423	141 311	136 457	136 391
Czytelnicy w ciągu roku	osoba	8 237	7 098	6 673	5 284	5 189
Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	wol.	146 923	111 928	98 909	70 859	79 074

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ważną funkcję kulturalną pełnią również jednostki oświatowe oraz świetlice wiejskie, które są uzupełniającym miejscem spotkań mieszkańców oraz życia kulturalnego na obszarze gminy. Zapewniają dodatkowy dostęp do źródeł wiedzy oraz tworzą środowisko alternatywnego spędzania czasu przez dzieci, młodzież i dorosłych, spełniając w ten sposób swoje zadania statutowe. Obiekty te stanowią miejsce, gdzie tworzą się koła i grupy zainteresowań zrzeszające różne grupy wiekowe ludności lokalnej. W efekcie funkcjonowania szkół i świetlic wiejskich realizowana jest integracja mieszkańców.

Na terenie gminy działają również różnego rodzaju organizacje i stowarzyszenia pozarządowe, które także prowadzą działania z zakresu zaspokajania kulturalnych potrzeb mieszkańców oraz kreowania kulturalnej tożsamości tego regionu.

Reasumując na terenie gminy prowadzone są różnorodne zajęcia, wydarzenia dla różnych grup wiekowych. Kluczową rolę w kształtowaniu oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej odgrywają jednostki organizacyjne Gminy - Ośrodek Kultury oraz Biblioteka Publiczna, a ich działalność uzupełniają stowarzyszenia.

Turystyka, zabytki i dziedzictwo kulturowe

Gmina Krzeszowice charakteryzuje się dobrym skomunikowaniem, walorami przyrodniczymi oraz unikalnym dziedzictwem historycznym. Istotną rolę pod względem atrakcyjności turystycznej odgrywa nie tylko infrastruktura turystyczna, ale także dostęp do terenów wypoczynkowych i rekreacyjnych oraz obiekty sportowe. W Krzeszowicach znajdują się lecznicze wody siarczkowe, które wspomagają leczenie chorób skóry, chorób reumatycznych, neurologicznych, układu oddechowego, a także cukrzycy. Pod koniec XVIII wieku za czasów księcia Augusta Czartoryskiego rozpoczęto ich eksploatację na szerszą skalę. Obecnie Gmina Krzeszowice stara się przywrócić uzdrowiskowy charakter gminy.

Ponadto występują tutaj walory przyrodnicze oraz kulturowe, do których należą rzeki, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, użytek

ekologiczny, stanowiska dokumentacyjne oraz obiekty zabytkowe i imprezy kulturalne o zasięgu lokalnym. Znajdują się wiele atrakcji turystycznych, do których zaliczyć można m.in.:

- Pałac Vauxhall,
- Brama Zwierzyniecka,
- Drewniana dzwonnica,
- Diabelski most nad Eliaszkówką,
- Brama Siedlecka,
- Zamek Tenczyn,
- Browar w Tenczynku,
- Willa Domańskich,
- Pałac Potockich w Krzeszowicach,
- Zabytkowy wóz strażacki przy Remisie OSP w Nawojowej Górze,
- Stary Pałac Potockich,
- Jaskinia Żarska,
- Dolina Pstrąga w Dubiu,
- Rynek w Krzeszowicach,
- Kopalnia Porfiru „Zalas”,
- Wapiennik w kamieniołomie Stara Sztolnia,
- Kopalnia Odkrywkowa Dolomitu „Dubie” – Lafarge,
- Kopalnia Wapienna „Czatkowice”,
- Dawny kamieniołom w Miękinii,
- Kopalnia diabazu „Niedźwiedzia Góra”,
- Zbiory Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Krzeszowickiej,
- Muzeum Karmelitańskie,
- Muzeum Misyjne,
- Galeria Kamienny Kwiatek,
- Muzeum Agatów w Rudnie.²

Na terenie gminy znajduje się również wiele zabytków. Do zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków należą zabytki w miejscowości Czerna, Miękinia, Nawojowa Góra, Nowa Góra, Paczółtowice, Rudno, Sanka, Siedlec, Tenczynek, Zalas, Krzeszowice. Są to m.in.: zespół klasztorny OO. Karmelitów: kościoły, kaplice wraz z otoczeniem, budynek dyrekcji kopalni, wille, ruiny zamku Tenczyn, zespół dworsko-folwarczny Karmelitów Bosych z Czernej, dawny piec szybowy „wapiennik”, układ urbanistyczny uzdrowiska, zespół pałacowy

² <http://www.odkryjkrzeszowice.pl>

Potockich, pałac Vauxhall z oficyną, kapliczka, Zdrój Główny, budynek zdrojowy „Zofia”, budynki, spichlerz folwarczny.³

Na terenie gminy znajdują się szlaki turystyczne, m.in.: piesze, rowerowe, architektury drewnianej, czy Quest Tenczynek. Przebiega tu również Małopolski Szlak Powstania Styczniowego oraz Podkrakowski Szlak Papieski.⁴

Krzeszowice były niegdyś ośrodkiem uzdrowiskowym. Po ośrodku pozostał uzdrowiskowy układ urbanistyczny, który tworzą obecnie: Zdrój Główny, Łazienki „Zofia” (aktualnie funkcjonujące jako ośrodek leczniczy i kąpielowy – Ośrodek Rehabilitacji Narządu Ruchu Krzeszowice, zwany Balneologią), Willa „Japonka” i Uzdrowiskowy Dom Gościnny (obecnie siedziba liceum ogólnokształcącego). Obecnie trwają starania o przywrócenie uzdrowiskowego charakteru Gminie Krzeszowice, co pozwoli rozwinąć funkcję turystyczno-rekreacyjną Krzeszowic.⁵

Promocja gminy prowadzona jest głównie przez jej strony internetowe, na których znaleźć można więcej informacji nt. miejsc wartych odwiedzenia wraz z mapą i galerią zdjęć. Na stronie Centrum Kultury i Sportu znajduje się fotogaleria z organizowanych działań kulturalnych.⁶ Do pozostałych form promocyjnych należą strony internetowe na popularnych serwisach społecznościowych, na których umieszczane są zdjęcia i informacje.

Sport i rekreacja

Zadania z zakresu upowszechniania sportu na terenie gminy realizują przede wszystkim: Centrum Kultury i Sportu oraz placówki oświatowe, przy których znajduje się infrastruktura sportowa. Centrum Kultury i Sportu zarządza obiektami sportowymi: halą sportową przy ul. Długiej 22, kompleksem boisk ORLIK przy al. Solidarności oraz sztucznym lodowiskiem przy ul. Szkolnej 7. Centrum Kultury i Sportu organizuje Mistrzostwa Gminy Krzeszowice oraz Mistrzostwa Powiatu Krakowskiego. Funkcjonuje tu wiele klubów sportowych: Gminny Klub Sportowy "Świt" w Krzeszowicach, Ludowe Kluby Sportowe: "Tęcza" w Tenczynku, "Wolanka" w Woli Filipowskiej, "Victoria" w Zalasiu, Górzanka w Nawojowej Górze, Jutrzenka w Ostrężnicy, MKS MOS Maraton Krzeszowice, Parafialny Klub Sportowy "Sankowia" w Sance, Uczniowski Klub Sportowy: Jedyńka w Krzeszowicach, Siateczka w Zalasiu, Start w Woli Filipowskiej, Wulkan w Rudnie, „6” w Tenczynku, „Fairway” Krzeszowice, "Topór

³ <https://www.wuoz.malopolska.pl>

⁴ <http://www.gminakrzeszowice.pl>

⁵ <http://www.gminakrzeszowice.pl>

⁶ <https://ckiskrzeszowice.pl>

Krzeszowice", Uczniowski Klub Sportowy Harmonia, Fundacja Akademia Piłkarska Mam Talent, Klub Sportowy IMPET.⁷

Placówki kultury i sportu, znajdujące się na terenie gminy mają za zadanie prowadzić działalność upowszechniającą kulturę, sport i rekreację. Odbywa się to poprzez rozbudzenie zainteresowań kulturalnych mieszkańców, organizowanie imprez, zajęć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, kształtowanie nawyków aktywnego uczestnictwa w powyższych działaniach oraz udostępnianie bazy na działalność sportowo-rekreacyjną.

1.4 Pomoc społeczna

Placówką realizującą zadania pomocy społecznej na terenie gminy Krzeszowice jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzeszowicach (GOPS) zlokalizowany przy ul. Krakowskiej 11. Ośrodek realizuje zadania administracji rządowej i samorządowej z zakresu pomocy społecznej.

Celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których samodzielnie nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji.

Mieszkańcy mogą korzystać ze wsparcia GOPS w formie pieniężnej, jak i niepieniężnej. Istotną funkcję sprawują pracownicy socjalni, którzy podejmując współpracę z rodziną, diagnozują ich sytuację oraz określają plan pomocy. Pracą socjalną w szczególności objęte są osoby i rodziny, które nie są w stanie przezwyciężyć trudnych sytuacji życiowych, wykorzystując własne zasoby, uprawnienia i możliwości, a szczególnie rodziny niepełne, wielodzietne rodziny niezaradne życiowo. W celu określenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osób lub rodzin, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, pracownik socjalny może zawrzeć kontrakt socjalny, w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2017-2021 na terenie gminy Krzeszowice zmniejszyła się o 10,44%.

Tabela 6. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	osoba	594	540	549	489	532

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

⁷ <http://www.gminakrzeszowice.pl>

Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na terenie gminy Krzeszowice na przestrzeni lat 2017-2021 spadł o 0,1 p. proc. do poziomu 1,7%. Jest to wartość niższa o 0,4 p. proc od średniej wartości dla powiatu krakowskiego, o 1,7 p. proc. od średniej wartości dla województwa małopolskiego, co jest pozytywnym aspektem. Szczegóły prezentuje poniższa tabela.

Tabela 7. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	Jednostka	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Krzeszowice	%	1,8	1,7	1,7	1,5	1,7
Powiat krakowski		3,1	2,8	2,5	2,2	2,1
Województwo małopolskie		4,8	4,5	4,1	3,7	3,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

Ustawa o pomocy społecznej wymienia szereg powodów udzielania pomocy osobom i rodzinom w ramach pomocy społecznej, a te powody to: ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, trudności w integracji cudzoziemców, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizm, narkomania, zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe, klęski żywiołowe lub ekologiczne.

W wyniku postępującego procesu starzenia się społeczeństwa, wśród beneficjentów pomocy społecznej coraz częściej są osoby starsze, w tym o ograniczonej samodzielności, przewlekłe chore, niepełnosprawne. W obecnym stanie faktycznym i prawnym główny ciężar opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi spoczywa na ich rodzinach i bezpośrednio na gminie w postaci realizacji zadań własnych, dlatego jednym z kluczowych zadań spoczywającym na Ośrodku Pomocy Społecznej staje się zapewnienie odpowiednich usług opiekuńczych dla mieszkańców gminy Krzeszowice.

Pomoc społeczna jest udzielana osobom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. Tabela poniżej przedstawia ilość rodzin korzystających ze świadczeń w latach 2017-2021 na terenie gminy Krzeszowice.

Tabela 8. Ilość oraz kwota świadczeń na rzecz rodziny na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	-	746	783	707	549	467
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny – ogółem	os.	1 431	1 503	1 384	1 107	986
Kwota świadczeń rodzinnych	tys. zł	5 951	6 070	6 111	6 264	6 422
Kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)	tys. zł	3 030	3 047	2 753	2 274	2 066

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

W latach 2017-2020, według danych Głównego Urzędu Statystycznego, odnotowano spadek liczby rodzin otrzymujących zasiłek rodzinny na dzieci o 37,40%, a także mniejszą liczbę dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny o 31,10%. W podanym okresie łączna kwota świadczeń rodzinnych utrzymywała się na względnie stałym poziomie, natomiast kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami) zmniejszyła się o 31,82%.

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej w Czernej. Nadzór nad jednostką sprawuje Starosta Krakowski poprzez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krakowie. Jest to placówka stacjonarna pobytu stałego, która zapewnia całodobową opiekę osobom ze schorzeniami układu nerwowego.

1.5 Opieka zdrowotna

Istotnym elementem infrastruktury społecznej jest system ochrony zdrowia. Jego poziom w sposób znaczący wiąże się z jakością wykonywanej pracy przez mieszkańców oraz wpływa na wydatki budżetu. Dostęp do infrastruktury ochrony zdrowia zależy przede wszystkim od liczby instytucji świadczących usługi zdrowotne, ich rozmieszczenia oraz kosztów usług.

Za ochronę zdrowia mieszkańców na terenie gminy odpowiada przede wszystkim Zespół Przychodni i Ośrodków Zdrowia Krzeszowickie Centrum Zdrowia, w którym znajduje się Poradnia POZ, Poradnie Specjalistyczne, Poradnia Zdrowia Psychicznego oraz Poradnie Stomatologiczne. W Woli Filipowskiej funkcjonuje również NZOZ KORMED S.C., który udziela porad Podstawowej Opieki Zdrowotnej oraz Ambulatoryjnej Opieki Specjalistycznej. Ponadto na obszarze gminy opiekę zdrowotną zapewniają również ośrodki zdrowia oraz inne podmioty lecznicze.

Liczba porad w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na przestrzeni lat 2017-2021 zanotowała wzrost o 2,63%, natomiast w przypadku podstawowej opieki zdrowotnej wzrost o 8,75%.

Tabela 9. Opieka zdrowotna na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017 - 2021

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie	—	232 622	244 549	243 970	219 782	238 740
Podstawowa opieka zdrowotna - porady	—	164 227	181 050	178 093	164 558	178 595

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba aptek ogólnodostępnych na terenie gminy na przestrzeni lat 2017-2021 zanotowała spadek o 30,00%, natomiast liczba punktów aptecznych nie uległa zmianie. Szczegóły prezentuje tabela poniżej.

Tabela 10. Liczba aptek i punktów aptecznych na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017 - 2021

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Apteki ogólnodostępne	ob.	10	11	10	8	7
Punkty apteczne	ob.	3	3	3	3	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

W poniższej tabeli zaprezentowano wykaz aptek i punktów aptecznych działających na terenie gminy.

Tabela 11. Apteki i punkty apteczne funkcjonujące na terenie gminy Krzeszowice

Lp.	Nazwa apteki	Rodzaj	Adres
1.	Apteka Rodzinna	Apteka ogólnodostępna	Rynek 12, Krzeszowice
2.	Apteka Rodzinna	Apteka ogólnodostępna	Krakowska 16, Krzeszowice
3.	HYGIEIA	Punkt Apteczny	Nowa Góra 425
4.	HYGIEIA	Apteka ogólnodostępna	T. Kościuszki 54, Krzeszowice
5.	HYGIEIA	Apteka ogólnodostępna	K. Wyki 6A, Krzeszowice
6.	HYGIEIA	Apteka ogólnodostępna	Legionów Polskich 30, Krzeszowice
7.	Apteka NOWA	Apteka ogólnodostępna	Legionów Polskich 1, Krzeszowice
8.	-	Punkt Apteczny	ks. P. P. Gawlikowskiego 78, Zalas
9.	PUNKT APTECZNY	Punkt Apteczny	Stolarska 1, Wola Filipowska
10.	Apteka Słoneczna	Apteka ogólnodostępna	Krakowska 1, Krzeszowice

Źródło: Platforma Rejestrów Medycznych, <https://rejestrmedyczne.ezdrowie.gov.pl/>

Ponadto na obszarze gminy zlokalizowany jest dział farmacji szpitalnej przy ul. I. Daszyńskiego 1 przy Ośrodku Rehabilitacji Narządu Ruchu "Krzeszowice" SP ZOZ.

Reasumując, w związku z funkcjonowaniem ośrodków zdrowia i znacznej liczby aptek mieszkańcy mają dobry dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej.

1.6 Aktywność społeczna

Na aktywność społeczną wpływa przede wszystkim kapitał społeczny, czyli zestaw nieformalnych wartości i norm etycznych wspólnych dla członków określonej grupy i umożliwiających im skuteczne współdziałanie. Pod względem ekonomicznym jakość kapitału społecznego oddziałuje na procesy wzrostu i rozwoju, dlatego świadoma kreacja kapitału społecznego jest właściwą strategią rozwojową, a sprawne zarządzanie charakteryzujące się wysoką jakością rządzenia, może stać się głównym czynnikiem kreacji tego kapitału.

O ile jakość rządzenia jest bezpośrednio powiązana z obowiązującymi przepisami prawa, tak jakość kapitału społecznego wynika z uwarunkowań lokalnych i powinna opierać się na budowaniu zaufania do instytucji publicznych, które funkcjonują na rzecz miejscowej społeczności.

Na kapitał społeczny składają się m.in. wiedza, normy etyczne i kulturowe, empatia, ale również zaangażowanie społeczne.

Frekwencja wyborcza

Analizując frekwencję w wyborach na terenie gminy Krzeszowice w ostatnich latach, zauważyć można podnoszącą się świadomość i aktywność społeczną mieszkańców, którzy coraz liczniej w nich uczestniczą. W wyborach prezydenckich z lat 2015 i 2020 różnica ta wyniosła około 15,30 p. proc. w pierwszej turze i około 12,53 p. proc. w drugiej, w wyborach parlamentarnych z lat 2015 i 2019 około 9,73 p. proc., natomiast w wyborach samorządowych odnotowano wzrost frekwencji o ok. 5 p. proc. między wyborami w roku 2014 i 2018. Największym zainteresowaniem cieszą się wybory prezydenckie, a najmniejszym, w dalszym ciągu, mimo zanotowanego wzrostu frekwencji o 31,29 p. proc. między wyborami w 2014 i 2018 roku, wybory do Parlamentu Europejskiego.

Tabela 12. Frekwencja wyborcza na terenie gminy Krzeszowice w latach 2014-2020

Wybory	Lata	
	2015	2020
Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej		
I tura	51,79%	67,09%
II tura	57,88%	70,41%
Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	2015	2019
Sejm	54,33%	64,06%

Wybory	Lata	
Senat	54,33%	64,05%
Wybory do Parlamentu Europejskiego	2014	2019
Frekwencja ogółem	17,23%	48,52%
Wybory Samorządowe	2014	2018⁸
Sejmik województwa	48,20%	53,48%
Rada Powiatu	48,17%	53,51%
Rada Gminy	48,70%	53,51%
Burmistrz – I tura	48,20%	53,53%
Burmistrz – II tura	38,40%	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej, <https://pkw.gov.pl/>

Organizacje pozarządowe

Co roku na terenie gminy uchwalany jest Program współpracy Gminy Krzeszowice z organizacjami pozarządowymi oraz z innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, o których mowa w art. 3 ust.3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Celem głównym programu jest wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego oraz budowanie tożsamości lokalnej, budowanie partnerstwa i rozwój współpracy samorządu gminy z sektorem pozarządowym.

Cele szczegółowe programu obejmują:

- zwiększenie efektywności działań w zakresie zaspokajania zbiorowych potrzeb społecznych dzięki wspólnej ich realizacji i dobremu ich rozpoznaniu,
- uzupełnienie tych obszarów działań gminy, które nie są realizowane przez gminne jednostki organizacyjne,
- umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za wspólnotę lokalną, swoje otoczenie i tradycję,
- pobudzanie aktywności społecznej w środowisku lokalnym i w regionie,
- zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów,
- wprowadzanie nowatorskich i bardziej efektywnych działań na rzecz mieszkańców,
- poprawę jakości życia poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb społecznych,
- poprawę współpracy pomiędzy sektorem pozarządowym a samorządem gminy,
- promocję organizacji pozarządowych i wspieranie ich inicjatyw.

⁸ GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Współpraca Gminy Krzeszowice z organizacjami pozarządowymi może mieć charakter finansowy i pozafinansowy. Współpraca realizowana jest przy poszanowaniu zasad: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji oraz jawności.

Do zadań priorytetowych oraz zakresu przedmiotowego, które realizowane są na terenie Gminy Krzeszowice, należą:

- upowszechnianie kultury fizycznej,
- promocja zdrowia i przeciwdziałanie schorzeniom cywilizacyjnym,
- realizacja programu z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w formie wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży w miejscu zamieszkania lub poza miejscem zamieszkania w ramach profilaktyki uniwersalnej i selektywnej – współfinansowanie zadania,
- prowadzenie działalności uspołeczniającej i integrującej środowisko osób niepełnosprawnych,
- edukacja ekologiczna mieszkańców gminy oraz włączanie ich do działań o charakterze proekologicznym,
- ochrona pszczoły miodnej na terenie Gminy Krzeszowice,
- ochrona zwierząt łownych i środowiska ich bytowania,
- wspieranie przedsięwzięć obejmujących ochronę wartości lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz edukacja patriotyczna,
- "Fundusz wkładów własnych" jako forma wsparcia podmiotów Programu w procesie pozyskiwania pozagminnych środków finansowych,
- prowadzenie środowiskowego domu samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie Gminy Krzeszowice w okresie od 01.01.2022 r. do 31.12.2022 r.,
- program „Senior +” – prowadzenie Klubu Seniora,
- dowóz do Środowiskowego Domu Samopomocy w Radwanowicach uczestników z terenu Gminy Krzeszowice,
- „Aktywizacja społeczna i zawodowa uczestników projektu „OdNowa dla Ciebie”,
- ośrodek wsparcia - klub samopomocy dla osób starszych,
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w Placówce Wsparcia Dziennego, w formie opiekuńczej,
- wspieranie działań z zakresu zwiększenia aktywności oraz integracji społecznej seniorów,
- tworzenie i promowanie nowych produktów turystycznych oraz promocja turystyczna Gminy,
- promocja i wspieranie wolontariatu.

Na terenie gminy w 2021 roku funkcjonowało łącznie 119 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Ich liczba od 2017 r. wzrosła o 11,21%, co obrazuje społeczne zainteresowanie sprawami gminy. Organizacje te działają w różnych obszarach zainteresowań, m.in. zrzeszając i działając na rzecz osób starszych i rencistów, rozwoju wsi i gminy, czy działając na rzecz ekologii. Wspomniane obszary zainteresowań organizacji to tylko przykłady, działalność organizacji ma dużo szerszy zakres działania.

Tabela 13. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych działających na terenie gminy w sektorze prywatnym w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
fundacje	15	16	20	20	19
stowarzyszenia i organizacje społeczne	92	93	99	99	100
Łącznie	107	109	119	119	119

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na terenie gminy działa Klub Integracji Społecznej przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej. Celem Klubu jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo oraz prowadzenie długofalowych i wszechstronnych działań mających na celu przygotowanie tych osób do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym.

Udział mieszkańców w wyborach, czy uczestnictwo i działalność w stowarzyszeniach o charakterze kulturalnym, ekologicznym i społecznym wpływa również na promocję regionu. Wsparcie aktywności społecznej wpływa pozytywnie na wzrost samoświadomości lokalnej mieszkańców oraz przyczynia się do budowania kapitału społecznego.

1.7 Bezpieczeństwo publiczne

Do jednych z zadań gminy należy zapewnienie mieszkańcom warunków do bezpiecznego życia poprzez realizację działań z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej. Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy Krzeszowice zapewnia Policja, Straż Pożarna oraz Straż Miejska. Ponadto na terenie gminy Krzeszowice został powołany Zespół Zarządzania Kryzysowego, który umożliwia Burmistrzowi prowadzenie na bieżąco działań profilaktycznych, a w sytuacjach kryzysowych i klęsk żywiołowych - koordynacji działań ratowniczych i zapewnienie tym działaniom zabezpieczenia logistycznego. Przewodniczącym Zespołu jest Burmistrz Gminy Krzeszowice. Członkami Zespołu są naczelnicy wydziałów Urzędu Miejskiego, kierownicy innych jednostek organizacyjnych, przedstawiciele społecznych organizacji ratowniczych oraz inne osoby zaproszone przez Przewodniczącego Zespołu.

Do zadań Zespołu należy:

- ocena występujących i potencjalnych zagrożeń mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo publiczne i prognozowanie tych zagrożeń,
- przygotowywanie propozycji działań i przedstawianie Burmistrzowi Gminy wniosków dotyczących wykonania, zmiany lub zaniechania działań ujętych w gminnym planie zarządzania kryzysowego,
- przekazywanie do wiadomości publicznej informacji związanych z zagrożeniami,
- opiniowanie gminnego planu zarządzania kryzysowego.

Dodatkowo na terenie gminy w razie potrzeby funkcjonuje Służba Dyżurna (Gminne Centrum Zarządzania Kryzysowego), która powoływana jest w sytuacjach kryzysowych, a jej celem jest całodobowe zapewnienie przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego, ciągłości procesu decyzyjnego w sytuacji kryzysowej, dostarczania niezbędnych danych, prowadzenia analiz i symulacji w zakresie zarządzania reagowaniem na zaistniałą sytuację kryzysową oraz dokumentowania prowadzonych czynności.

Do zadań Służby Dyżurnej należy:

- zapewnienie całodobowego przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego - realizowane poprzez całodobowy dyżur, wprowadzany w sytuacji wystąpienia przesłanek do powstania sytuacji kryzysowej, o której mowa w Ustawie, na podstawie decyzji Burmistrza,
- współdziałanie z centrami zarządzania kryzysowego organów administracji publicznej – w szczególności z CZK Starosty Krakowskiego, z CZK Wojewody Małopolskiego oraz w zależności od potrzeb z CZK gmin ościennych,
- nadzór nad funkcjonowaniem systemu wykrywania i alarmowania oraz systemu wczesnego ostrzegania ludności,
- współpraca z podmiotami realizującymi monitoring środowiska,
- współdziałanie z podmiotami prowadzącymi akcje ratownicze, poszukiwawcze i humanitarne,
- dokumentowanie działań podejmowanych przez Służbę Dyżurną,
- realizacja zadań stałego dyżuru na potrzeby podwyższania gotowości obronnej państwa - jest to jedno z zadań obronnych umożliwiających zainicjowanie i przeprowadzenie przejścia do stanu gotowości obronnej państwa czasu kryzysu - w wypadku zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa lub do stanu gotowości obronnej państwa czasu wojny - w wypadku zbrojnej napaści na Rzeczpospolitą Polską lub gdy z umów międzynarodowych wynika zobowiązanie Rzeczypospolitej Polskiej do wspólnego odparcia zbrojnej agresji.

Policja

Policja jest organem ścigania, który stoi na straży porządku i bezpieczeństwa. Jest to uzbrojona oraz umundurowana formacja służąca obywatelom, podlegająca ministrowi właściwemu ds. wewnętrznych. Jej głównym celem jest ochrona zdrowia i życia mieszkańców państwa. Również władze gminy są zobowiązane zapewniać obywatelom bezpieczeństwo.

Obszar gminy podlega pod Komendę Powiatową Policji w Krakowie. Na tutejszym terenie swoje zadania wykonuje 8 dzielnicowych.

Do działań priorytetowych służących poprawie bezpieczeństwa w gminie należą:

- zapobieganie spożywania alkoholu wbrew przepisom Ustawy o Wychowaniu w Trzeźwości i Przeciwdziałaniu Alkoholizmowi, zakłócania ładu i porządku publicznego, zaśmianie terenu i niszczenia mienia,
- zapobieganie gromadzenia się młodzieży, szczególnie nieletnich, którzy dopuszczają się czynów zabronionych i ulegają demoralizacji,
- patrole w miejscu nieoznakowanego przejścia dla pieszych,
- zapobieganie grupowania się osób nieletnich, którzy niszczą mienie na placu zabaw i terenie rekreacyjnym,

W poniższej tabeli przedstawiono szacunkową liczbę popełnieniach przestępstw na terenie gminy Krzeszowice.⁹ Liczba przestępstw na przestrzeni lat 2017-2021 zmniejszyła się o 27,58%.

Tabela 14. Szacunkowa liczba przestępstw na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Szacunkowa liczba przestępstw [szt.]	446	405	1 077	463	323

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Straż Pożarna

Ochronę przeciwpożarową na terenie gminy zapewniają jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych w: Czatkowicach, Czernej, Dębniku, Krzeszowicach, Miękini, Nawojowej Górze, Nowej Górze, Ostrężnicy, Paczółtowicach, Rudnie, Sance, Siedlcu, Tenczynku, Woli Filipowskiej, Zalasiu, Żbik.

⁹ Główny Urząd Statystyczny udostępnia statystyki przestępstw jedynie dla powiatów, dlatego prezentowane dane są wartościami szacunkowymi bazującymi na ilości mieszkańców powiatu krakowskiego oraz mieszkańców gminy Krzeszowice.

Ich dodatkowym celem jest również ochrona ludności, zakładów pracy, urządzeń użyteczności publicznej i dóbr kultury oraz ratowanie i udzielanie pomocy poszkodowanym w sytuacjach kryzysowych, a także pomoc przy wypadkach drogowych.

Zagrożenia pożarowe terenów gminy może wystąpić na skutek awarii lub pożaru zakładów lub budynków mieszkalnych i gospodarczych położonych na jej terenie. Dodatkowym źródłem zagrożenia jest transport drogowy i kolejowy, którym przewożone są różnego rodzaju materiały niebezpieczne. Ponadto duże zagrożenie pożarowe występuje na terenach wiejskich w okresie prac żniwnych, w czasie których często nie są przestrzegane podstawowe przepisy z zakresu ochrony przeciwpożarowej.

W latach 2018-2021 na tym obszarze odnotowywano głównie małe pożary oraz lokalne miejscowe zagrożenia. Widoczny jest spadek liczby pożarów na przestrzeni 4 ostatnich lat. Liczba zdarzeń ogółem na przestrzeni lat 2018-2021 wzrosła o 25,82%.

Tabela 15. Działania ratownicze straży pożarnej na terenie gminy Krzeszowice w latach 2018-2021

Wyszczególnienie		2018	2019	2020	2021
Pożary		136	173	123	56
w tym:	Małe	128	152	110	56
	Średnie	8	21	13	0
Miejscowe zagrożenia		384	411	361	605
w tym:	Małe	37	27	31	31
	Lokalne	343	362	316	559
	Średnie	4	22	14	15
Alarmy fałszywe		26	37	28	26
w tym:	złośliwe	3	2	0	2
	w dobrej wierze	23	35	28	24
Liczba zdarzeń ogółem		546	621	512	687

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Strażacy z obszaru gminy stale podnoszą swoje kwalifikacje, uczestnicząc w licznych szkoleniach, kursach i ćwiczeniach, celem doskonalenia swojego działania w nagłych wypadkach oraz prowadzą czynności i działania prewencyjne celem poprawy bezpieczeństwa pożarowego.

Do poprawy bezpieczeństwa na terenie gminy przyczyniają się działania Gminy w zakresie wsparcia finansowanego funkcjonowania Ochotniczych Straży Pożarnych. Inwestycje w sprzęt dla OSP umożliwiają lepsze reagowanie jednostek i szybsze udzielanie pomocy.

Reasumując, w zakresie bezpieczeństwa, zidentyfikowane problemy nie odbiegają znacząco od tych, które występują w podobnych gminach. Wobec tego obszar ten jest wg opinii mieszkańców miejscem spokojnym i bezpiecznym.

2. Sfera gospodarcza

W ramach diagnozy sytuacji gospodarczej analizie poddano liczbę i strukturę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych oraz lokalny rynek pracy, w tym liczbę pracujących i bezrobotnych.

2.1 Podmioty gospodarcze i lokalny rynek

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie gminy Krzeszowice w roku 2021 zarejestrowanych było 3 668 podmiotów gospodarczych. Ich liczba w latach 2017-2021 zwiększyła się o 466 działalności (tj. 14,55%).

Tabela 16. Podmioty gospodarki narodowej na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	3 202	3 278	3 412	3 531	3 668

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

W sektorze prywatnym można zaobserwować przodowanie dwóch sekcji nad innymi. Jest to sekcja F (budownictwo) – 593 podmioty oraz sekcja G (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle) – 868 podmiotów. Natomiast największa liczba podmiotów w sektorze publicznym na terenie gminy Krzeszowice w 2021 roku znajdowała się w sekcji P (edukacja) – 27 podmiotów. Ogółem największy wzrost w latach 2017-2021 odnotowała sekcja F (budownictwo). Liczba podmiotów w tej sekcji zwiększyła się o 136 tj. o 29,76%.

Gmina Krzeszowice współpracuje z Krakowskim Parkiem Technologicznym m.in. w ramach programu Polska Strefa Inwestycji. Tereny przeznaczone w Gminie pod realizację inwestycji usługowych / produkcyjnych są promowane przez Krakowski Park Technologiczny jako operatora współpracującego z Polską Agencją Inwestycji i Handlu w programie tworzenia bazy zasobu nieruchomości inwestycyjnych.

Zgodnie z danymi Urzędu Miejskiego w Krzeszowicach, ze względu na brak atrakcyjnych miejsc pracy, mieszkańcy gminy migrują z terenu gminy w celu poszukiwania pracy odpowiadającej ich oczekiwaniom.

Ponadto na terenie gminy, na terenie nieczynnego kamieniołomu porfiru, została utworzona strefa aktywności gospodarczej w Miękinii o powierzchni całkowitej 16,85 ha. Powstaną tu inkubatory przedsiębiorczości, parki i centra technologiczne oraz logistyczne, oraz obiekty

przemysłu wysokich technologii i laboratoria.¹⁰ Gmina pozyskała dofinansowanie na ten cel z Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Program Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 w wysokości 4 213 285,69 zł¹¹ oraz z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych w kwocie 1145741,87 zł.

Według klas wielkości na terenie gminy Krzeszowice w 2021 r. dominowały mikroprzedsiębiorstwa, tj. podmioty zatrudniające do 9 pracowników. W tym czasie zarejestrowane były 3 564 podmioty, które stanowiły 97,16% wszystkich podmiotów gospodarczych. W następnej kolejności znalazły się małe przedsiębiorstwa (zatrudniające od 10 do 49 osób) – ich udział wyniósł 2,32% wszystkich podmiotów, średnie przedsiębiorstwa (zatrudniające od 50 do 249 osób) z udziałem 0,49% oraz duże przedsiębiorstwa (zatrudniające ponad 250 osób) z udziałem 0,03%.

Tabela 17. Liczba podmiotów na terenie gminy Krzeszowice wg klas wielkości w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	Zmiana (2017-2021)	Udział w 2021
Mikroprzedsiębiorstwa (do 9 osób)	3 090	3 167	3 306	3 426	3 564	+474 (15,34%) ▲	97,16%
Małe przedsiębiorstwa (10-49 osób)	93	91	87	86	85	-8 (8,60%) ▼	2,32%
Średnie przedsiębiorstwa (50-249 osób)	18	19	18	18	18	brak ●	0,49%
Duże przedsiębiorstwa (ponad 250 osób)	1	1	1	1	1	brak ●	0,03%
Razem	3 202	3 278	3 412	3 531	3 668	+466 (14,55%) ▲	100,00%

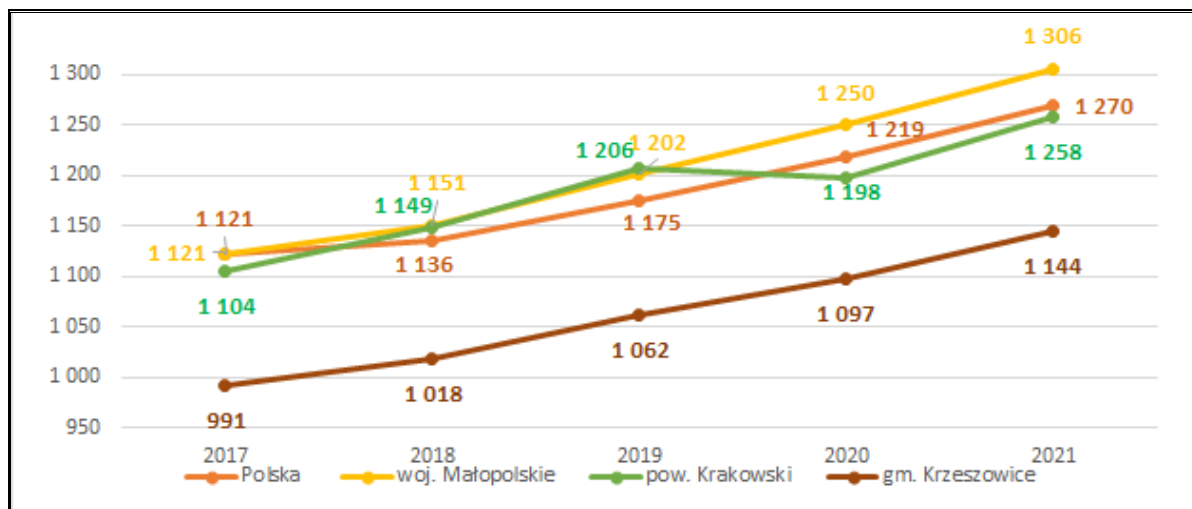
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tysięcy mieszkańców w gminie Krzeszowice na przestrzeni lat 2017-2021 zanotowała wzrost o 153 do poziomu 1 144. Jednak w dalszym ciągu wskaźnik dla gminy był niższy niż średnia wartość dla województwa małopolskiego i kraju. Pozytywnym aspektem jest natomiast zmniejszanie się różnicy między wskaźnikiem dla gminy i dla kraju.

¹⁰ <https://dziennikpolski24.>

¹¹ <https://mapadotacji.gov.pl/>

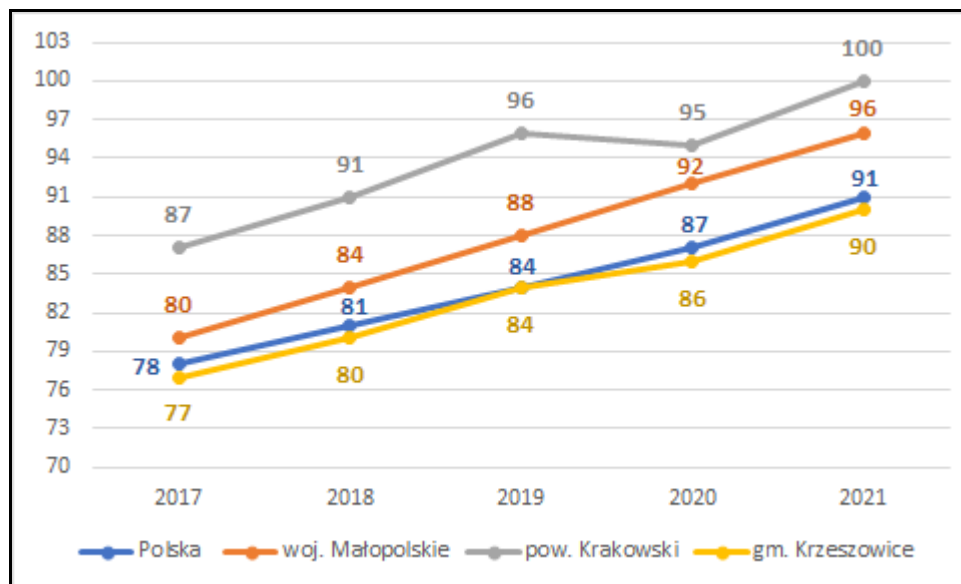
Wykres 1. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tysięcy mieszkańców w gm. Krzeszowice, pow. krakowski, woj. małopolskim i kraju w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1 000 mieszkańców w gminie Krzeszowice w 2021 r., w porównaniu do stanu z 2017 r., zanotowała wzrost o 13 do poziomu 90. Wskaźnik dla gminy w analizowanym okresie był również niższy niż wartość dla kraju i województwa małopolskiego. Rósł on w tym samym tempie, co wartości dla kraju i powiatu.

Wykres 2. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 000 mieszkańców na terenie gm. Krzeszowice, pow. krakowski, woj. małopolskim i kraju w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

W tabeli poniżej przedstawiono wpływy do budżetu gminy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) oraz od osób fizycznych (PIT). W ciągu lat 2017-2021 zanotowały one wzrost.

Tabela 18. Wpływy do budżetu gminy Krzeszowice z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) na przestrzeni lat 2017-2021

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Wpływy do budżetu gminy tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)	547 284,46	964 724,86	1 115 199,96	744 475,78	1 290 682,34

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Gminy Krzeszowice za lata 2014-2021

Tabela 19. Wpływy do budżetu gminy Krzeszowice z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) na przestrzeni lat 2017-2021

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Wpływy do budżetu gminy tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)	26 902 076,00	30 875 225,00	34 503 728,00	34 040 924,00	38 449 388,00

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Gminy Krzeszowice za lata 2014-2021

Przyciągnięcie przedsiębiorstw i zachęcenie ich do prowadzenia działalności gospodarczej znajduje odzwierciedlenie we wzroście dochodów własnych gminy przez zwiększenie jej wpływów z podatku od nieruchomości, udziałów CIT i PIT, ale również może przyczynić się do powstania nowych miejsc pracy i zmniejszenia się liczby osób bezrobotnych.

2.2 Rynek pracy

Na terenie gminy Krzeszowice najczęściej aktywnych zawodowo mieszkańców gminy pracuje w sektorze rolniczym, następnie w przemyśle i budownictwie, sektorze usługowym oraz finansowym.¹²

Stan i zmiany zachodzące na rynku pracy mają wpływ na bezrobocie. Niepokojącym zjawiskiem jest dziedziczenie bezrobocia. Związek przyczynowo – skutkowy wyjaśnia, że w większości bezrobotni rodzice nie potrafią zapewnić swoim dzieciom odpowiedniego wykształcenia. Ponadto sami będąc w sytuacji niekorzystnej egzystencjonalnie, często nieświadomie przekazują złe wzorce. W ten sposób upowszechnia się bierność, która prowadzi do trwałego braku zatrudnienia. W roku 2021 na terenie gminy zarejestrowanych było 765 bezrobotnych, z czego 53,20% stanowiły kobiety. Liczba bezrobotnych zmalała od 2017 r. o 2,55%.

¹² <http://polskawliczbach.pl>

Tabela 20. Bezrobotni zarejestrowani z terenu gminy Krzeszowice w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem	785	738	583	817	765
mężczyźni	376	331	264	381	358
kobiety	409	407	319	436	407

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

W 2021 r. wśród bezrobotnych dominowały osoby długotrwale bezrobotne. Aktywizacja osób trwale pozostających bez pracy należy do procesów trudnych. Skutki społeczne i gospodarcze bezrobocia długotrwałego w dłuższej perspektywie są odczuwalne dla budżetu Gminy, poprzez m.in.: spadek dochodów rodzin, konieczność utrzymania bezrobotnych, rozszerzanie się ubóstwa, utrata kwalifikacji zawodowych oraz wykluczenie społeczne. Szczegóły przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. Liczba bezrobotnych z podziałem na grupy - stan na koniec grudnia danego roku

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
do 25 roku życia	94	87	67	121	104
do 30 roku życia	180	183	139	230	219
powyżej 50 roku życia	233	207	173	210	197
długotrwale bezrobotni	416	373	283	380	415

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

W 2021 r. udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 4,10%. Udział bezrobotnych mężczyzn w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym według płci wynosił 2,90%, a udział bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym według płci wynosił 3,90%.

W latach 2017-2021 stopa bezrobocia na terenie gminy Krzeszowice była wyższa niż na terenie powiatu krakowskiego, czy województwa. W 2021 r. stopa bezrobocia na tym terenie wyniosła 4,10%. Na przestrzeni analizowanych lat poziom stopy bezrobocia wzrósł o 0,10%. Szczegóły zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 22. Stopa bezrobocia na terenie gminy Krzeszowice, powiatu krakowskiego i województwa małopolskiego w latach 2017-2021

Wyszczególnienie		2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Krzeszowice	os.	785	738	583	817	765
	%	4,00	3,80	3,00	4,40	4,10
Powiat krakowski	os.	4 954	4 519	3 942	5 916	5 592
	%	2,90	2,70	2,30	3,30	3,20
Województwo małopolskie	os.	79 430	71 489	62 610	83 050	69 948
	%	3,80	3,40	3,00	4,00	3,40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na poprawę sytuacji na rynku pracy na terenie gminy Krzeszowice może mieć wpływ prowadzenie działań związanych z aktywizacją gospodarczą mieszkańców, wspieranie lokalnej gospodarki oraz współpraca z przedsiębiorcami.

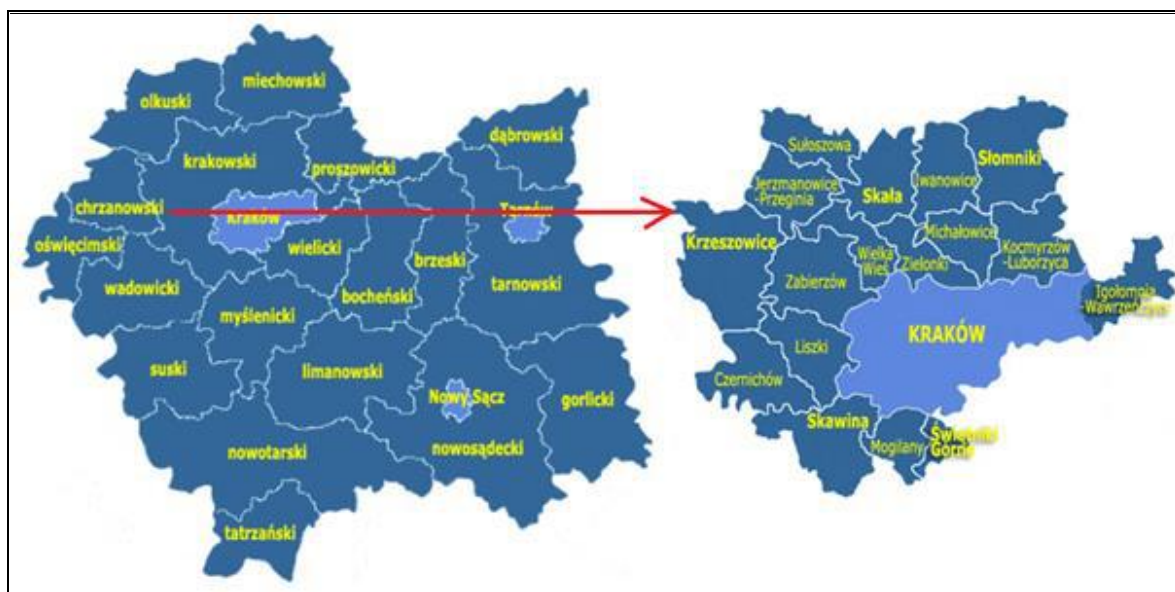
3. Sfera przestrzenna

W zakresie sytuacji przestrzennej przeanalizowano m.in. strukturę zagospodarowania gruntów, walory przyrodnicze, jakość powietrza, dostęp do infrastruktury komunikacyjnej, zasób mieszkaniowy, zaopatrzenie w energię elektryczną, ciepło i gaz, a także system wodno-kanalizacyjny i gospodarkę odpadami.

3.1 Przestrzeń i środowisko

Gmina Krzeszowice jest gminą miejsko-wiejską położoną w północno-zachodniej części województwa małopolskiego, w powiecie krakowskim, w odległości około 40 km od Krakowa. Siedzibą władz Gminy jest miasto Krzeszowice. W granicach administracyjnych Gminy znajduje się miasto Krzeszowice, które podzielone jest na osiedla oraz 18 sołectw: Czerna, Dębnik, Dubie, Filipowice, Frywałd, Nowa Góra – Łany, Miękinia, Nawojowa Góra, Nowa Góra, Ostrężnica, Paczółtowice, Rudno, Sanka, Siedlec, Tenczynek, Wola Filipowska, Zalas oraz Żary.

Rysunek 1. Położenie gminy Krzeszowice na tle województwa małopolskiego i powiatu krakowskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://gminy.pl/>

Gmina sąsiaduje z:

- gminą wiejską Jerzmanowice-Przeznica, powiat krakowski, województwo małopolskie,
- gminą wiejską Zabierzów, powiat krakowski, województwo małopolskie,
- gminą wiejską Liszki, powiat krakowski, województwo małopolskie,
- gminą wiejską Czernichów, powiat krakowski, województwo małopolskie,
- gminą miejsko-wiejską Alwernia, powiat chrzanowski, województwo małopolskie,
- gminą miejsko-wiejską Trzebinia, powiat chrzanowski, województwo małopolskie,
- gminą miejsko-wiejską Olkusz, powiat olkuski, województwo małopolskie.

Pod względem powierzchni zajmuje obszar 139 km². Przeważają użytki rolne, a wśród nich grunty rolne. Duży udział w powierzchni gminy zajmują lasy i grunty leśne. Pozostały obszar stanowią grunty zabudowane i zurbanizowane, wody, nieużytki oraz tereny różne.

Walory przyrodnicze

Walorami przyrodniczymi nazywamy wszystkie te elementy i zasoby środowiskowe, ukształtowane bez wpływu i ingerencji człowieka, które mogą stać się celem ruchu turystycznego. Są one jednymi z najważniejszych aspektów branych pod uwagę przy opisywaniu atrakcyjności danego regionu. Mają wpływ nie tylko na turystykę obszaru, ale również na sferę gospodarczą i ekonomiczną. Walory przyrodnicze można sklasyfikować według następującego podziału:

- udział powierzchni terenów zielonych i lasów,
- udział powierzchni terenów będących pod ochroną,

- powierzchnia wód powierzchniowych,
- ukształtowanie powierzchni,
- stan środowiska przyrodniczego.

Największym zagrożeniem dla walorów przyrodniczych jest niewątpliwie człowiek i związana z nim jego aktywność, w tym należy uwzględnić zanieczyszczenie środowiska, urbanizację, a także turystykę.

Flora i Fauna

Powierzchnia lasów i gruntów leśnych wg danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2021 r. wynosiła 4 787,08 ha. Lesistość (wskaźnik pokrycia lasem określonej powierzchni) obszaru gminy wyniosła 33,70%, co jest wartością wyższą od średniej wartości dla województwa małopolskiego (28,6%) i kraju (29,60%). Obszar gminy należy do Nadleśnictwa Krzeszowice podlegających pod Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Krakowie.

Tabela 23. Lasy i grunty leśne na terenie gminy Krzeszowice

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2021
Powierzchnia gruntów leśnych		
Ogółem	ha	4 787,08
Lesistość w %	%	33,70
Grunty leśne publiczne ogółem	ha	4 403,08
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	4 337,48
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	4 321,98
Grunty leśne prywatne	ha	384,00
Powierzchnia lasów		
Lasy ogółem	ha	4 682,76
Lasy publiczne ogółem	ha	4 298,76
Lasy publiczne Skarbu Państwa	ha	4 233,16
Lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	4 217,66
Lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP	ha	15,50
Lasy publiczne gminne	ha	65,60
Lasy prywatne ogółem	ha	384,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

Szata roślinna na terenie gminy jest zróżnicowana, co wiąże się z występowaniem blisko siebie terenów rolnych, leśnych oraz obszarów chronionych.

Największe kompleksy leśne zlokalizowane są w południowej części gminy. Głównymi gatunkami lasotwórczymi są m.in. sosna, buk, dąb, brzoza, olcha, świerk oraz modrzew. Do istotnych gatunków zwierząt i roślin na tym terenie wskazano: podkowiec mały, nocek łydkowłosy, nocek orzęsiony, nocek Bechsteina, nocek duży, gąsiorek, muchołówka mała, muchołówka białoszyja, dzięcioł zielonosiwy, dzięcioł czarny, puszczyk uralski, bocian czarny, kumak nizinny, traszka grzebieniasta oraz obuwik pospolity.

Formy ochrony przyrody

Formami ochrony przyrody w Polsce, w myśl ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody są: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Zgodnie z danymi w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody na terenie gminy znajdują się:

- rezerваты przyrody: Dolina Raclawski, Dolina Eliaszkówki i Dolina Potoku Rudno,
- parki krajobrazowe: Rudniański Park Krajobrazowy, Tenczyński Park Krajobrazowy oraz Dolinki Krakowskie,
- obszary Natura 2000: Czerna, Dolinki Jurajskie oraz Krzeszowice,
- stanowiska dokumentacyjne: Odsłonięcie na Czerwieńcu, Kamieniołom Nowa Krystyna,
- pomniki przyrody,
- użytek ekologiczny.

Rezerwat przyrody Dolina Raclawki – zajmuje powierzchnię 473,92 ha. Został uznany za rezerwat zarządzeniem nr 135 Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 28 lipca 1962 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody. Celem utworzenia rezerwatu jest ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych malowniczej doliny rzeki Raclawki na wyżynie krakowskiej z wychodniami skał jurajskich oraz naturalnymi zespołami lasu bukowego i roślinności naskalnej.¹³

¹³ <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP>

Tabela 24. Charakterystyka rezerwatu przyrody Dolina Raclawki

Rezerwat przyrody Dolina Raclawki	
Rodzaj rezerwatu	krajobrazowy
Typ rezerwatu	krajobrazów
Podtyp rezerwatu	krajobrazów naturalnych
Typ ekosystemu	różnych ekosystemów
Podtyp ekosystemu	mozaiki różnych ekosystemów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: crfop.gdos.gov.pl/

Rezerwat przyrody Dolina Eliaszków – zajmuje powierzchnię 109,57 ha. Został uznany za rezerwat zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 3 marca 1989 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody. Celem utworzenia rezerwatu jest zachowanie zespołów buczyny karpackiej i ciepłolubnej, grądu oraz łągu olszowo-jesionowego, jak też skał wapiennych o urozmaiconych formach.¹⁴

Tabela 25. Charakterystyka rezerwatu przyrody Dolina Eliaszków

Rezerwat przyrody Dolina Eliaszków	
Rodzaj rezerwatu	krajobrazowy
Typ rezerwatu	krajobrazów
Podtyp rezerwatu	krajobrazów naturalnych
Typ ekosystemu	leśny i borowy
Podtyp ekosystemu	lasów wyżynnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: crfop.gdos.gov.pl/

Rezerwat przyrody Potoku Rudno – zajmuje powierzchnię 95,94 ha. Został uznany za rezerwat rozporządzeniem nr 2/2001 Wojewody Małopolskiego z dnia 4 stycznia 2001 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody. Celem utworzenia rezerwatu jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych i krajobrazowych stanowisk łągu olszowego (Circaeo-Alnetum) i olsu (Carici elongatae-Alnetum) jak też stanowisk geologicznych starego kamieniołomu oraz prowadzącego do niego przekopu.¹⁵

¹⁴ <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP>

¹⁵ <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP>

Tabela 26. Charakterystyka rezerwatu przyrody Potoku Rudno

Rezerwat przyrody Potoku Rudno	
Rodzaj rezerwatu	leśny
Typ rezerwatu	biocenotyczny i fizjocenotyczny
Podtyp rezerwatu	biocenoz naturalnych i półnaturalnych
Typ ekosystemu	różnych ekosystemów
Podtyp ekosystemu	lasów i wód

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: crfop.gdos.gov.pl/

Park krajobrazowy

Rudniański Park Krajobrazowy - utworzony został na mocy uchwały nr 65 Rady Narodowej Miasta Krakowa z 2 grudnia 1981 r. Zajmuje on powierzchnię 5 910,02 ha a jego otulina 6 694,21 ha. Położony jest w województwie małopolskim, na terenie powiatów chrzanowskiego i krakowskiego, w gminach: Alwernia, Babice, Krzeszowice oraz Czernichów. Szczególnym celem ochrony Parku jest ochrona wartości przyrodniczych, w tym zachowanie charakterystycznych elementów przyrody nieożywionej, ochrona naturalnej różnorodności florystycznej i faunistycznej, zachowanie naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk roślinnych, ze szczególnym uwzględnieniem roślinności kserotermicznej, torfowiskowej oraz wilgotnych łąk oraz zachowanie korytarzy ekologicznych. Ponadto celem ochrony Parku jest ochrona wartości historycznych i kulturowych, w tym ochrona tradycyjnych form zabudowy i zespołów wiejskich, współdziałanie w zakresie ochrony obiektów zabytkowych i ich otoczenia oraz ochrona walorów krajobrazowych poprzez m.in.: zachowanie otwartych terenów krajobrazów jurajskich, ochrona przed przekształceniem terenów wyróżniających się walorami estetyczno-widokowymi. Do społecznych celów ochrony Parku należą: racjonalna gospodarka przestrzenną, hamowanie presji urbanizacyjnej oraz promowanie i rozwijanie funkcji zgodnych z uwarunkowaniami środowiska, w tym szczególnie turystyki, wypoczynku i edukacji.

Tenczyński Park Krajobrazowy - utworzony został na mocy uchwały nr III/11/80 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach z 20 czerwca 1980 r. oraz na mocy uchwały nr 65 Rady Narodowej Miasta Krakowa z 2 grudnia 1981 r. Zajmuje on powierzchnię 15 154,25 ha, a jego otulina 9 428,19 ha. Położony jest w województwie małopolskim, na terenie powiatów chrzanowskiego i krakowskiego, w gminach: Chrzanów, Alwernia, Babice, Krzeszowice, Zabierzów, Liszki, Wielka Wieś, Trzebinia i miasta Kraków. Szczególnym celem ochrony Parku jest ochrona wartości przyrodniczych, w tym: zachowanie charakterystycznych elementów przyrody nieożywionej, ochrona naturalnej różnorodności florystycznej i faunistycznej, zachowanie naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk roślinnych, ze szczególnym uwzględnieniem roślinności kserotermicznej, torfowiskowej oraz wilgotnych łąk,

zachowanie korytarzy ekologicznych. Ponadto celem ochrony Parku jest ochrona wartości historycznych i kulturowych, w tym: ochrona tradycyjnych form zabudowy i zespołów wiejskich oraz podmiejskich i współdziałanie w zakresie ochrony obiektów zabytkowych i ich otoczenia oraz ochrona walorów krajobrazowych, poprzez zachowanie otwartych terenów krajobrazów jurajskich oraz ochronę przed przekształceniem terenów wyróżniających się walorami estetyczno-widokowymi. Do społecznych celów ochrony Parku należy: racjonalna gospodarka przestrzenią, hamowanie presji urbanizacyjnej oraz promowanie i rozwijanie funkcji zgodnych z uwarunkowaniami środowiska, w tym szczególnie turystyki, wypoczynku i edukacji.

Dolinki Krakowskie - utworzony został na mocy uchwały nr III/11/80 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach z 20 czerwca 1980 r. oraz na mocy uchwały nr 65 Rady Narodowej Miasta Krakowa z 2 grudnia 1981 r. Zajmuje on powierzchnię 20 686,10 ha, a jego otulina 13 017,00 ha. Położony jest w województwie małopolskim, na terenie powiatów chrzanowskiego, olkuskiego i krakowskiego, w gminach: Jerzmanowice-Przegonia, Zielonki, Bukowno, Michałowice, Krzeszowice, Zabierzów, Wielka Wieś, Olkusz, Trzebinia oraz w mieście Krakowie. Szczególnym celem ochrony Parku jest ochrona wartości przyrodniczych, w tym: zachowanie charakterystycznych elementów przyrody nieożywionej, ochrona naturalnej różnorodności florystycznej i faunistycznej, zachowanie naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk roślinnych, ze szczególnym uwzględnieniem roślinności kserotermicznej, torfowiskowej oraz wilgotnych łąk oraz zachowanie korytarzy ekologicznych. Ponadto celem ochrony Parku jest ochrona wartości historycznych i kulturowych, w tym: ochrona tradycyjnych form zabudowy i zespołów wiejskich oraz podmiejskich i współdziałanie w zakresie ochrony obiektów zabytkowych i ich otoczenia oraz ochrona walorów krajobrazowych, poprzez zachowanie otwartych terenów krajobrazów jurajskich oraz ochronę przed przekształceniem terenów wyróżniających się walorami estetyczno-widokowymi. Do społecznych celów ochrony Parku należy: racjonalna gospodarka przestrzenią, hamowanie presji urbanizacyjnej oraz promowanie i rozwijanie funkcji zgodnych z uwarunkowaniami środowiska, w tym szczególnie turystyki, wypoczynku i edukacji.

Obszar Natura 2000

Czerna (PLH120034) - specjalny obszar ochrony siedlisk (dyrektywa siedliskowa), który obejmuje powierzchnię 76,39 ha. Obszar został utworzony decyzją Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmującą na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039)(2009/93/WE). Obszar Natura 2000 Czerna otacza kolonie rozrodcze podkowca małego, które znajdują się w piwnicach klasztoru oraz nocka orzęsionego, który znajduje się na strychu budynku, a także ich żerowiska i zimowiska. Rozpoznano tu również gatunek nietoperza z załącznika II Dyrektywy

Siedliskowej (nocka dużego). Celem ochrony obszaru jest zachowanie populacji podkowca małego i nocka orzęsionego oraz powierzchni i jakości ich żerowisk, a także zachowanie warunków zapewniających możliwość trwałego wykorzystania schronień przez kolonie rozrodcze podkowca małego i nocka orzęsionego.¹⁶

Dolinki Jurajskie (PLH120005) - specjalny obszar ochrony siedlisk (dyrektywa siedliskowa), który obejmuje powierzchnię 886,51 ha. Obszar został utworzony decyzją Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmująca, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007)5043)(2008/25/WE). Obszar znajduje się na wysokości od 280 do 512 m n.p.m. Wyjątkową cechą obszaru są wapienie górnourajskie, pokryte warstwą lessu wieku jurajskiego. Wyżyna ta poprzecinana jest dolinami potoków. Urozmaiceniem obszaru są różnorodne formy skalne: maczugi, bastiony lub masywy. Zbocza dolin porastane są przez kompleksy lasów grądowych i bukowych. Przeważają zespoły buczyn (żyźna buczyna karpacka, ciepłolubna buczyna storczykowa, kwaśna buczyna niżowa) i grądów, w mniejszym stopniu występują bory mieszane, łągi olszowe oraz jaworzyna górska. W dolnych partiach zboczy dolin występują murawy kserotermiczne i zarośla. Na obszarze tym rozpoznano 10 rodzajów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Z czego najcenniejsze to: murawy kserotermiczne, płaty buczyn, grądów i sporadycznie jaworzyn. Rozpoznano również 9 gatunków z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, m.in.: locus classicus brzozy ojcowskiej *Betula oycoviensis*. Występują tu także inne rzadkie i zagrożone gatunki roślin naczyniowych i zwierząt, w tym 7 gatunków nietoperzy.¹⁷

Krzeszowice (PLH120044) - specjalny obszar ochrony siedlisk (dyrektywa siedliskowa), który obejmuje powierzchnię 39,83 ha. Obszar został utworzony decyzją Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE). Na terenie obszaru znajduje się kościół pw. św. Marcina Biskupa w Krzeszowicach wraz z sąsiadującymi terenami zielonymi, które stały się miejscem żerowania nietoperzy. Obszar stał się jednym z trzech ostoi kluczowych dla ochrony nocka orzęsionego.¹⁸

¹⁶ <https://crfop.gdos.gov.pl>

¹⁷ <http://ine.eko.org.pl>

¹⁸ <https://crfop.gdos.gov.pl>

Stanowisko dokumentacyjne

Na terenie gminy znajdują się 2 stanowiska dokumentacyjne:

1. Odsłonięcie na Czerwieńcu o powierzchni 0,30 ha, które powstało na mocy rozporządzenia nr 32 Wojewody Krakowskiego z dnia 16 listopada 1998 r. w sprawie objęcia ochroną prawną, w formie stanowisk dokumentacyjnych obiektów na terenie województwa krakowskiego. Jest to formacja geologiczna – nieczynny kamieniołom w pobliżu wierzchołka wzgórza Czerwieniec, w którym występują piaskowce wapniste, wapienie piaszczyste, warstwa bulasta i stromatolitowa oraz margle;
2. Kamieniołom Nowa Krystyna o powierzchni 0,17 ha, które powstało na mocy rozporządzenia nr 32 Wojewody Krakowskiego z dnia 16 listopada 1998 r. w sprawie objęcia ochroną prawną, w formie stanowisk dokumentacyjnych obiektów na terenie województwa krakowskiego. Jest to wyrobisko powierzchniowe – stary kamieniołom, fragment profilu jury środkowej (jura brunatna) z transgresywnym następstwem warstw oraz warstewką stromatolitową.

Wg ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2022 r. poz. 916 ze zm.)

„**Użytkami ekologicznymi** są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płyty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt, i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania”.

Na terenie gminy Krzeszowice zlokalizowany jest jeden użytek ekologiczny o łącznej powierzchni 27,14 ha. Jest to siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków, którego celem jest zachowanie bioróżnorodności ekosystemów leśnych, starodrzewia liściastego oraz miejsc występowania chronionych gatunków roślin i zwierząt. Powstał na mocy uchwały nr XLIV/509/2014 Rady Miejskiej w Krzeszowicach z dn. 31.07.2014 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Las Buczyna”.

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2022 r. poz. 916 ze zm.) **pomnikami przyrody** są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyiska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

Na terenie gminy znajduje się 65 pomników przyrody. Są to skałki oraz drzewa następujących gatunków drzew: buk, dąb, dąb szypułkowy, jarząb, jesion, klon, klon jawor, lipa, lipa drobnolistna, miłorząb, miłorząb dwuklapowy, platan, topola oraz tulipanowiec.

Korytarze ekologiczne

Korytarz ekologiczny jest obszarem, który umożliwia migrację roślin, zwierząt lub grzybów. Tworzą go liniowe pasy lasów, terenów porośniętych krzewami lub trawami umożliwiające zwierzętom, roślinom i grzybom przemieszczanie się oraz dające schronienie i dostęp do pożywienia. Na terenie gminy znajdują się następujące korytarze ekologiczne:

- KPdC – 4D Jura Krakowsko-Częstochowska - zgodnie z mapą korytarzy ekologicznych 2005,
- KPdC – 11 Jura Krakowsko-Częstochowska zgodnie z mapą korytarzy ekologicznych 2012.¹⁹

Wody powierzchniowe

Gmina Krzeszowice pod względem hydrograficznym należy do regionów wodnych Małej i Górnej Wisły, wchodzącego w skład obszaru dorzecza Wisły.

Obsza gminy znajduje się na obszarze 7 zlewni JCWP:

- RW20005212869 Kozi Bród,
- RW200062133469 Chechło do Ropy,
- RW20006213529 Regulka,
- RW200072128429 Baba,
- RW20007213549 Rudno,
- RW20007213589 Sanka,
- RW20007213649 Rudawa do Raclawki.

Na obszarze gminy obecnie obowiązuje aktualizacja Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły na lata 2016-2021 (aPGW), którego okres obowiązywania został wydłużony do 22 grudnia 2022 r., zgodnie z art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 17 listopada 2021 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021 poz. 2368). Ponadto w chwili

¹⁹ Wskazano na podstawie mapy przebiegu korytarzy ekologicznych w Polsce opracowanej przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków) pod kierownictwem prof. dr. hab. Włodzimierza Jędrzejewskiego w dwóch etapach, w tym: etap I - w 2005 r. na zlecenie Ministerstwa Środowiska opracowano mapę sieci korytarzy dla obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem potrzeb ochrony kluczowych gatunków dużych ssaków oraz etap II - w 2011 r. we współpracy z Pracownią na rzecz Wszystkich Istot (w ramach projektu ze środków EEA/EOG) opracowano kompletną mapę korytarzy istotnych dla populacji dużych ssaków leśnych oraz spójności siedlisk leśnych i wodno-błotnych w skali krajowej i kontynentalnej.

sporządzania niniejszego Dokumentu przygotowywany jest projekt aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze Wisły, który będzie obowiązywać w latach 2022-2027. Znajdują się w nim działania dla gminy, zmierzające do poprawy stanu wód.

W latach 2016-2021 monitoringiem zostały objęte wszystkie JCWP znajdujące się na terenie gminy. Wykonana ocena stanu wód wykazała, że ww. JCWP odznaczają się złym stanem wód.

Według map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego dostępnych na stronie internetowej Geoportal na terenie gminy Krzeszowice nie występuje obszar szczególnego zagrożenia powodzią od rzek.

Wody Podziemne

Zgodnie z definicją zawartą w Ramowej Dyrektywie Wodnej (2000/60/WE (RDW) z dnia 23 października 2000 r., jednolite części wód podziemnych (JCWPd) obejmują wody podziemne, które występują w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiających pobór znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę lub przepływ o natężeniu znaczącym dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych.

Według podziału Polski na 174 JCWPd, teren gminy leży na obszarze trzech jednolitych częściach wód podziemnych nr 130 (PLGW2000130), 131 (PLGW2000131) oraz 147 (PLGW2000147).

Kompleksowa ocena stanu (chemicznego i ilościowego) JCWPd badanych w ramach monitoringu diagnostycznego w roku 2019, wykonana przez PIG-PIB, wykazała stan ogólny dobry JCWPd nr 131 oraz ogólny słaby stan JCWPd nr 130 i 147.

Gmina Krzeszowice objęta jest trzema Głównymi Zbiornikami Wód Podziemnych: 326 Zbiornik Częstochowa (E), 452 Zbiornik Chrzanów oraz 454 Zbiornik Olkusz – Zawiercie.

GZWP Zbiornik Częstochowa (E) (nr 326) - jest to zbiornik szczelinowo-krasowy o powierzchni 3 172,20 km² i szacunkowych zasobach dyspozycyjnych wynoszących 667 000 m³/d. Na przeważającym obszarze GZWP stwierdzono jakość wody II i III klasy, a lokalnie V klasy. Zbiornik na przeważającym obszarze jest podatny i bardzo podatny na antropopresję. Dla zbiornika wyznaczono proponowany obszar ochronny o powierzchni 716,10 km².

GZWP Zbiornik Chrzanów (nr 452) - jest to zbiornik szczelinowo-krasowy o powierzchni 273,40 km² i szacunkowych zasobach dyspozycyjnych wynoszących 82 469 m³/d. Wody zbiornika oceniono jako wody III klasy jakości. Podatność Zbiornika na antropopresję oceniono jako podatny, średnio i mało podatny. Dla zbiornika wyznaczono proponowany obszar ochronny o powierzchni 110,00 km².

GZWP Zbiornik Olkusz – Zawiercie (nr 454) - jest to zbiornik porowo-szczelinowy, o powierzchni 758,60 km². Na przeważającym obszarze GZWP stwierdzono jakość wody I-III klasy. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne wody wynoszą 360 000 m³/d. Podatność zbiornika na antropopresję oznaczono od średnio i mało podatnego do bardzo podatnego. Dla zbiornika wyznaczono obszar ochronny o powierzchni 426,30 km².

Miasto Krzeszowice znane jest z leczniczych wód mineralnych siarczanowo-wapniowo-magnezowo-siarkowych, które są wykorzystywane już od XVIII w. do leczenia schorzeń reumatycznych, pourazowych i narządu ruchu. Istotne jest więc prowadzenie działań niezbędnych w procesie starania się o status uzdrowiska lub status obszaru ochrony uzdrowiskowej. Przywrócenie Miastu Krzeszowice lub jego części statusu uzdrowiska albo statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej stanowić będzie nawiązanie do tradycji i historii tego miejsca, dziedzictwa kultury oraz pozwoli na powszechne wykorzystanie walorów naturalnych stanowiących bogactwo Gminy poprzez lecznicze zastosowanie wód mineralnych. Przyczyni się to również do rozwoju Gminy Krzeszowice jako ważnego regionalnego ośrodka rekreacji, turystyki i kultury, a także do zwiększenia walorów ekologicznych i ekonomicznych, jako miejsca atrakcyjnego dla pacjentów, gości, a także realizacji przedsięwzięć korespondujących z celem uzdrowiska. Przywrócenie rangi uzdrowiska lub nadanie obszaru ochrony uzdrowiskowej w Krzeszowicach będzie impulsem do dalszych działań na rzecz rozwijania infrastruktury uzdrowiskowej w zachodniej części województwa małopolskiego, która służyć będzie pacjentom z całej Polski.

Na terenie gminy Krzeszowice stwierdzono występowanie trzech poziomów wodonośnych: czwartorzędowego, neogeńskiego i jurajskiego lub miejscami kredowo-jurajskiego. Czwartorzędowy poziom wodonośny nie ma charakteru użytkowego. Występuje w obrębie piaszczystych namułów rzecznych oraz piaszczystych żwirów teras i stożków napływowych w dolinach potoków. W Krzeszowicach zasadnicze znaczenie ma poziom występujący w obrębie neogenu, ponieważ to on łączy się z występowaniem wód leczniczych, siarczkowych. Ich obecność na tym terenie została potwierdzona ujęciami: Zdrój Główny, R-2, PK-1, Krzeszowice Zdrój II, jak i źródłami (Zofia) i koncentruje się terenie miasta Krzeszowice oraz w zachodniej części obszaru górniczego „Krzeszowice I”. Występowanie wód leczniczych, siarczkowych, wiąże się z utworami serii gipsowej (warstwy wielickie), dolnego tortonu (miocen), których występowanie stwierdzono wierceniami głównie na zachód od dyslokacji przebiegających wzdłuż rzeki Krzeszówka. Występowanie wód poziomu jurajskiego związane jest z utworami marglistymi, marglisto-piaszczystymi i piaszczysto-żwirowymi kredy oraz spękanymi i skrasowiałymi wapieniami jury. Jurajski lub jurajsko-kredowy poziom wodonośny jest odizolowany od poziomu czwartorzędowego serią ilów

marglistych. Występowanie wód mineralnych, solankowych zostało udokumentowane wierceńiami tj. otworem S-1 (zlikwidowany), S-2, B-1, oraz Krzeszowice Zdrój I.

Geologia

Według podziału fizycznogeograficznego Polski, obszar gminy Krzeszowice położony jest na terytorium trzech mezoregionów. Do mezoregionów, w których obszarze położony jest teren gminy, należy obejmująca północną część gminy Wyżyna Olkuska, obejmujący centralną część Rów Krzeszowski oraz obejmujący południową część Garb Tenczyński.

Tabela 27. Położenie gminy Krzeszowice wg regionalizacji fizycznogeograficznej Polski

Gmina Krzeszowice			
Megaregion	Pozaalpejska Europa Środkowa		
Prowincja	Wyżyny Polskie		
Podprowincja	Wyżyna Śląsko-Krakowska		
Makroregion	Wyżyna Krakowsko-Częstochowska		
Mezoregion	Wyżyna Olkuska	Rów Krzeszowicki	Garb Tenczyński

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://geologia.pgi.gov.pl>

Głównymi utworami przypowierzchniowymi występującymi w północnej części gminy są: wapień, dolomity, margle, wapień oolitowy, iłowce, lokalnie mułowce, anhydryty i gipsy, lessy, zlepieńce, piaskowce arkozowe, mułowce i iłowce, brekcje tektoniczne i kataklazyty gnejsowe, dolomity, wapień, margle, mułowce, piaskowce i iłowce, wapień, margle, dolomity, wapień z krzemieniami, mułowce i piaskowce glaukonitowe oraz piaski, żwiry, mady rzeczne oraz torfy i namuły. Natomiast w części południowej występują: gliny zwałowe, ich zwietrzliny oraz piaski i żwiry lodowcowe, piaski eoliczne, lokalnie w wydmach, wapień, margle, dolomity, wapień z krzemieniami, mułowce i piaskowce glaukonitowe, piaski, żwiry, mady rzeczne oraz torfy i namuły, lessy, wapień, margle, iłowce, mułowce, zlepieńce, piaskowce, gezy, piaski z wkładkami syderytów, zlepieńce, piaskowce arkozowe, mułowce i iłowce.²⁰

Stan jakości powietrza

Województwo małopolskie zostało podzielone na strefy podlegające ocenie stanu powietrza. Zgodnie z przyjętym podziałem, gmina Krzeszowice należy do strefy małopolskiej.

²⁰ <https://www.bdl.lasy.gov.pl>

Poniżej zestawiono wyniki klasyfikacji poszczególnych zanieczyszczeń w powietrzu. Dla potrzeb badań substancje, których poziom stężenia ma zostać zmierzony, zostały podzielone na 2 grupy: ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin.

Substancje oceniane ze względu na ochronę zdrowia ludzi:

- dwutlenek siarki (SO₂),
- dwutlenek azotu (NO₂),
- tlenek węgla (CO),
- benzen (C₆H₆),
- ozon troposferyczny (O₃),
- pył zawieszony PM₁₀, oraz zawarte w tym pyłe metale ciężkie (ołów, arsen, kadm, nikiel i benzo(a)piren),
- pył PM_{2,5}.

Substancje oceniane ze względu na ochronę roślin:

- dwutlenek siarki (SO₂),
- tlenki azotu (NO_x),
- ozon (O₃).

W wyniku klasyfikacji, w zależności od analizy stężeń w danej strefie, można wydzielić następujące klasy stref:

1. Dla substancji, dla których określone są poziomy dopuszczalne lub docelowe:

- **klasa A** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych,
- **klasa C** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne i poziomy docelowe.

Poziom dopuszczalny – oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony na podstawie wiedzy naukowej, w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie, lub środowisko jako całość, który powinien być osiągnięty w określonym terminie i po tym terminie nie powinien być przekraczany.

Poziom docelowy – oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie, lub środowisko jako całość, który ma być osiągnięty, tam gdzie to możliwe w określonym czasie.

2. Dla substancji, dla których określone są poziomy celu długoterminowego:

- **klasa D1** – stężenie ozonu i współczynnik AOT40 nie przekraczają poziomu celu długoterminowego,

- **klasa D2** – stężenia ozonu i współczynnik AOT40 przekraczają poziom celu długoterminowego.

Poziom celu długoterminowego – oznacza poziom substancji w powietrzu, który należy osiągnąć w dłuższej perspektywie – z wyjątkiem przypadków, gdy nie jest to możliwe w drodze zastosowania proporcjonalnych środków – w celu zapewnienia skutecznej ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska.

3. Dla PM_{2,5}, dla którego określono poziom dopuszczalny dla fazy II:

- **klasa A1** – stężenia PM_{2,5} na terenie strefy nie przekraczają poziomu dopuszczalnego dla fazy II,
- **klasa C1** – stężenia PM_{2,5} przekraczają poziom dopuszczalny dla fazy II.

Poziom dopuszczalny faza II – poziom dopuszczalny określony dla fazy II jest to orientacyjna wartość dopuszczalna, która zostanie zweryfikowana przez Komisję Europejską w świetle dalszych informacji, w tym na temat skutków dla zdrowia i środowiska oraz wykonywalności technicznej. Od 1 stycznia 2020 r. poziom dopuszczalny dla fazy II do osiągnięcia to: 20 µg/m³.

W poniższych tabelach zestawiono wyniki klasyfikacji dla strefy małopolskiej.

Tabela 28. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń dla strefy małopolskiej, uzyskane w ocenie rocznej za rok 2021 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy													Symbol klasy wynikowej dla ozonu dla obszaru całej strefy
		Kryterium – poziom dopuszczalny							Kryterium – poziom docelowy						Kryterium - poziom celu długoterminowego
		SO ₂	NO ₂	PM10	PM2,5		Pb	C ₆ H ₆	CO	As	B(a)P	Cd	Ni	O ₃	
Faza I	Faza II														
Strefa małopolska	PL1203	A	A	C	C	C1	A	A	A	A	C	A	A	A	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim. Raport wojewódzki za rok 2021

Tabela 29. Wynikowe klasy strefy małopolskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej za rok 2021 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy				Symbol klasy wynikowej dla ozonu dla obszaru całej strefy	
		Kryterium – poziom dopuszczalny				Kryterium - poziom docelowy	Kryterium - poziom celu długoterminowego
		SO ₂		NO _x			
Strefa małopolska	PL1203	A		A		A	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim. Raport wojewódzki za rok 2021

Roczna ocena jakości powietrza za 2021 r. w strefie małopolskiej wykazała przekroczenia następujących standardów imisyjnych:

- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy dopuszczalne (kryterium ochrona zdrowia) – pył PM10 (śr. 24-h),
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy dopuszczalne (II faza), (kryterium ochrona zdrowia) – pył PM2,5 (śr. roczna),
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy docelowe (kryterium ochrona zdrowia) – benzo(a)piren B(a)P (śr. roczna).

Dla pozostałych zanieczyszczeń standardy imisyjne na terenie strefy małopolskiej były dotrzymane. Teren gminy Krzeszowice znalazł się w obszarze przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu, poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 oraz PM2,5, a także poziomu docelowego benzo(a)pirenu.

Gmina Krzeszowice udziela dotacji celowej ze środków budżetu Gminy na wymianę źródła ciepła w budynkach i lokalach mieszkalnych. Warunkiem uzyskania dotacji jest trwała likwidacja, istniejącego do tej pory w budynku lub lokalu mieszkalnym starego źródła ciepła opalanego paliwem stałym. Celem dofinansowania jest ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza, których źródłem są niskosprawne kotły i piece na paliwa stałe. Ponadto Gmina Krzeszowice podpisała porozumienie z WFOŚiGW w Krakowie w sprawie realizacji programu „Czyste Powietrze”, dzięki czemu mieszkańcy Gminy mogą ubiegać się o dofinansowanie w ramach wspomnianego programu.

Odnawialne Źródła Energii

Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń z sektora komunalno-bytowego, a w efekcie poprawa jakości powietrza może nastąpić także poprzez montaż instalacji odnawialnych źródeł energii. Odnawialnymi źródłami energii są odnawialne, niekopalne źródła energii obejmujące przede wszystkim energię wiatru, energię promieniowania słonecznego, energię geotermalną, energię wodną oraz energię otrzymywaną z biomasy i biogazu. Efektywność pracy instalacji wykorzystujących energię odnawialną uzależniona jest jednak od potencjału wykorzystania poszczególnych źródeł i uwarunkowań obszaru, na którym zostaną zlokalizowane.

Energia słoneczna

Warunki dla rozwoju energetyki w województwie małopolskim są korzystne. Gmina Krzeszowice położona jest na obszarze, gdzie usłonecznienie w ciągu roku (czyli liczba godzin z bezpośrednio widoczną tarczą słoneczną) wynosi około 1 650 godzin i należy do umiarkowanego w Polsce. Oznacza to, że gmina posiada potencjał w zakresie wykorzystania energii słonecznej na cele c.o. i c.w.u.

Na terenie spółki komunalnej Wodociągi i Kanalizacja w Krzeszowicach powstały 2 instalacje fotowoltaiczne. Jedna na terenie Centralnej Oczyszczalni Ścieków w Krzeszowicach o mocy 98,28 kW, która składa się z 216 paneli PV o mocy 455 Wp, a druga przy przepompowni Czatkowice o mocy 44,1 kW, która składa się z 98 paneli PV o mocy 450 Wp. Ponadto w Zalasiu funkcjonuje farma fotowoltaiczna o mocy 5 kWp.

Gmina Krzeszowice realizuje umowę o dofinansowanie dla zadania pn. „Ekopartnerzy na rzecz słonecznej energii Małopolski”. W ramach zadania podpisano w 2021 r. 24 umowy na montaż instalacji PV oraz 4 na montaż instalacji solarnych. W 2021 r. zamontowano 4 instalacje solarne.

Energia wiatru

Gmina Krzeszowice znajduje się w strefie mało korzystnych warunków dla rozwoju energetyki wiatrowej. Na jej terenie energia wiatru na wysokości 30 m nad poziomem gruntu wynosi ok. 500-750 kWh/m²/rok, co stanowi jedną z niższych wartości w skali kraju. Dodatkowo ze względu na ukształtowanie terenu, duże zagęszczenie ludności oraz objęcie większości terenu gminy formami ochrony przyrody, lokalizacja siłowni wiatrowych na tutejszym terenie jest silnie utrudniona.

Energia wody

Energia wody wykorzystywana jest głównie do wytwarzania energii elektrycznej za pośrednictwem turbiny wodnej połączonej z prądnicą. Elektrownie wodne buduje się najczęściej na terenach górzystych lub w miejscach, gdzie jest możliwe piętrzenie wody. Wyższe spiętrzenie i większa masa przepływającej wody przyczyniają się do większej ilości energii elektrycznej możliwej do wytworzenia. Małe elektrownie wodne (MEW) dzieli się dodatkowo na: mikro elektrownie wodne, mini elektrownie wodne, małe elektrownie wodne.

Na terenie gminy Krzeszowice obecnie nie funkcjonuje żadna elektrownia wodna.

Energia geotermalna

Gmina Krzeszowice znajduje się w obszarze karpackiego okręgu geotermalnego. Temperatura wód geotermalnych na głębokości 2000 m p.p.t., zlokalizowanych w obrębie tego obszaru wynosi około 60°C. Uznaje się, że wydobycie wód geotermalnych jest opłacalne, gdy do głębokości 2 km temperatura osiąga 65°C. Należy jednak uwzględnić jeszcze inne czynniki determinujące opłacalność wydobycia – mineralizację, głębokość zalegania złoża czy wydajność eksploatacyjną.

Na terenie gminy energia geotermalna nie jest wykorzystywana na szerszą skalę. W zakresie geotermii płytkiej na terenie gminy wykorzystywane są przez osoby indywidualne pompy ciepła.

Energia z biomasy

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o biokomponentach i biopaliwach ciekłych (Dz.U. 2022 poz. 403 ze zm.) biomasa to ulegające biodegradacji części produktów, odpady lub pozostałości pochodzenia biologicznego z rolnictwa, łącznie z substancjami roślinnymi i zwierzęcymi, leśnictwa i rybołówstwa oraz powiązanych z nimi działów przemysłu, w tym z chowu i hodowli ryb oraz akwakultury, a także ulegająca biodegradacji część odpadów przemysłowych i komunalnych, w tym z instalacji służących zagospodarowaniu odpadów oraz uzdatniania wody i oczyszczania ścieków.

Obecnie ocenia się, że biomasa jest źródłem energii odnawialnej o największym potencjale do wykorzystania w Polsce. Dzięki dużemu zasobowi ziem wykorzystywanych rolniczo istnieje możliwość wykorzystania biomasy w energetyce cieplnej. Biomasa może być wykorzystywana do produkcji energii również na indywidualne potrzeby gospodarstw.

Energia z biogazu

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii biogaz to gaz uzyskany z biomasy, w szczególności z instalacji przeróbki odpadów zwierzęcych lub roślinnych, oczyszczalni ścieków oraz składowisk odpadów. Z kolei biogaz rolniczy jest gazem otrzymywanym w procesie fermentacji metanowej surowców rolniczych, produktów ubocznych rolnictwa, płynnych lub stałych odchodów zwierzęcych, produktów ubocznych, odpadów lub pozostałości z przetwórstwa produktów pochodzenia rolniczego lub biomasy leśnej, lub biomasy roślinnej zebranej z terenów innych niż zaewidencjonowane jako rolne lub leśne, z wyłączeniem biogazu pozyskanego z surowców pochodzących ze składowisk odpadów, a także oczyszczalni ścieków, w tym zakładowych oczyszczalni ścieków z przetwórstwa rolno-spożywczego, w których nie jest prowadzony rozdział ścieków przemysłowych od pozostałych rodzajów osadów i ścieków.

Na obszarze gminy nie funkcjonuje obecnie żadna biogazownia rolnicza.

3.2 Infrastruktura drogowa i dostępność komunikacyjna

Ważnym elementem wpływającym na rozwój gospodarczy, a także jakość życia mieszkańców jest infrastruktura transportowa. Dobrej jakości, rozbudowany system komunikacji stanowi jeden z czynników przyciągających przedsiębiorców i inwestorów oraz ma wpływ na bezpieczeństwo mieszkańców i realizację ich potrzeb. Gmina Krzeszowice prowadzi inwestycje w zakresie remontów dróg, mających na celu zapewnienie odpowiedniej jakości przejazdów.

Podstawowy układ komunikacji na obszarze gminy tworzą: autostrada A4, droga krajowa 79, droga wojewódzka nr 791, drogi powiatowe oraz drogi gminne. Na terenie gminy znajduje się

węzeł Rudno, dzięki czemu mieszkańcy Gminy Krzeszowice mają bezpośredni dostęp do wjazdu na autostradę A4.

Układ komunikacyjny tworzy także linia kolejowa nr 133 relacji: Trzebinia-Kraków Mydlniki. Jest to magistralna, zelektryfikowana linia kolejowa, na której odbywa się zarówno ruch pasażerski, jak i towarowy.

Sieć dróg gminnych umożliwia komunikację między poszczególnymi jednostkami osadniczymi gminy. Infrastruktura drogowa oraz linia kolejowa stwarzają warunki do przejazdów zarówno pasażerskich, jak i towarowych. System komunikacyjny uzupełniają ścieżki rowerowe.

3.3 Mieszkalnictwo

Według danych GUS w 2020 roku na terenie gminy Krzeszowice znajdowało się 10 862 mieszkania (wzrost o 136 lokali, tj. 1,27% w stosunku do roku 2017) o łącznej powierzchni użytkowej 858 020 m² (wzrost o 19 840 m², tj. 2,37% w stosunku do roku 2017). Liczba izb w tym samym roku wyniosła 43 087 i wzrosła w stosunku do roku 2017 o 776 tj. 1,83%.

Tabela 30. Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2020²¹

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020
Mieszkania	szt.	10 726	10 779	10 831	10 862
Izby	szt.	42 311	42 631	42 920	43 087
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	838 180	845 982	853 989	858 020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

W analizowanym okresie przeciętna powierzchnia mieszkaniowa jednego mieszkania zwiększyła się o 0,90 m² (1,15%). Podobny trend przyjął wskaźnik przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę (wzrost o 0,70 m², tj. 2,69%) oraz wskaźnik mieszkań na 1 000 mieszkańców notując wzrost o 5,30 tj. 1,60%.

²¹ W momencie opracowania Diagnozy dane za rok 2021 w GUS nie były jeszcze dostępne.

Tabela 31. Zabudowa mieszkaniowa na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2020²²

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	78,10	78,50	78,80	79,00
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	26,00	26,30	26,60	26,70
Mieszkania na 1000 mieszkańców	-	332,10	334,80	337,10	337,40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na terenie gminy w 2020 roku 9 771 mieszkań było wyposażonych w łazienkę. W ostatnich latach (2017-2020) wyposażenie mieszkań w łazienkę wzrosło o 1,56%. Dostęp do wodociągu w 2020 r. miały 10 552 mieszkania. W latach 2017-2020 liczba mieszkań mająca dostęp do wodociągu wzrosła o 1,42%. W centralne ogrzewanie wyposażonych było 8 431 mieszkań, a wyposażenie mieszkań w c.o. wzrosło o 1,70%.

Tabela 32. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2020²³

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Mieszkania podłączone do sieci wodociągowej	10 404	10 469	10 521	10 552
Mieszkania wyposażone w łazienkę	9 621	9 688	9 740	9 771
Mieszkania posiadające centralne ogrzewanie	8 290	8 348	8 400	8 431

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Zadaniem własnym Gminy jest tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych swoim obywatelom. Zakres odpowiedzialności obejmuje przede wszystkim zapewnienie lokali socjalnych mieszkańcom o niskich dochodach. Lokale socjalne służą zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych osobom o niskich dochodach, nieposiadającym tytułu prawnego do lokalu oraz osób eksmitowanych na podstawie wyroku sądowego.

Obecnie na terenie gminy obowiązuje Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Krzeszowice na lata 2021– 2026 przyjęty uchwałą nr XXXIV/363/2021 Rady Miejskiej w Krzeszowicach z dnia 29 kwietnia 2021 r.

Mieszkaniowy zasób gminy wynosi ogółem 330 lokali o łącznej powierzchni użytkowej 13 381,48 m², z czego 31 lokali o powierzchni użytkowej 570,71 m² to lokale z najmem

²² W momencie opracowania Diagnozy dane za rok 2021 w GUS nie były jeszcze dostępne

²³ Brak danych GUS za 2021 r. w momencie opracowywania Diagnozy

socjalnym. 89 lokali znajduje się w budynkach stanowiących własność Gminy, 36 lokali znajduje się w budynkach pozostających w samoistnym posiadaniu Gminy, a 205 lokali znajduje się w budynkach wspólnot mieszkaniowych.

Na terenie gminy występuje rozwój mieszkalnictwa. Koncentracja budownictwa mieszkaniowego występuje w Krzeszowicach oraz większych wsiach. Na rozwój mieszkalnictwa na danym terenie wpływ ma również jego uzbrojenie w infrastrukturę techniczną.

3.4 Zaopatrzenie w infrastrukturę techniczną

Obecność sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie jednostki samorządu terytorialnego istotnie podnosi jakość życia mieszkańców poprzez zapewnienie ciągłości dostaw wody spełniającej wszelkie normy sanitarne oraz odbioru i oczyszczania ścieków. Wyposażenie obszaru w podstawową infrastrukturę techniczną zwiększa również atrakcyjność osiedleńczą dla potencjalnych mieszkańców oraz inwestorów.

Sieć wodociągowa

W 2021 r. długość sieci wodociągowej wynosiła 285,40 km. Długość sieci wodociągowej w czasie ostatnich pięciu lat systematycznie rosła – wzrost o 1,31% w stosunku do 2017 r. Do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania prowadziło 9 313 przyłączy wodociągowych (wzrost o 10,84% w stosunku do 2017 r.). W 2021 r. do sieci wodociągowej podłączonych było 89,80% budynków. Do gospodarstw domowych dostarczono 997,10 dam³ wody, a jej zużycie na jednego mieszkańca wyniosło 30,90 m³.

Tabela 33. Sieć wodociągowa na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021
Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	281,70	282,30	282,90	283,70	285,40
Liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	8 402	8 489	8 870	9 225	9 313
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	925,80	986,00	970,60	999,40	997,10
Ludność korzystająca z instalacji	Osoba	30 596	30 489	30 512	30 531	30 414
Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury	%	91,40	86,20	89,90	89,80	89,80
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na jednego mieszkańca	m ³	28,70	30,60	30,20	31,10	30,90

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

Na terenie gminy Krzeszowice woda dostarczana jest z 9 ujęć wody, zlokalizowanych na jej terenie. SUW zlokalizowane na terenie gminy to:

- SUW Czatkowice, z której woda dostarczana jest do miejscowości: Krzeszowice wraz z osiedlami, Nawojowa Góra, Tenczynek oraz część Woli Filipowskiej,
- SUW Nowa Góra, z której woda dostarczana jest do miejscowości: Nowa Góra, Miękinia, Nowa Góra – Łany, Ostrężnica oraz Nowa Góra – Paryż,
- SUW Sanka, z której woda dostarczana jest do miejscowości: Sanka, Frywałd oraz Głuchówki,
- SUW Siedlec, z której woda dostarczana jest do miejscowości: Siedlec,
- SUW Paczółtowice, z której woda dostarczana jest do miejscowości: Paczółtowice, Dębnik oraz Żary,
- SUW Grojec, z której woda dostarczana jest do miejscowości: Zalas,
- SUW Dubie, z której woda dostarczana jest do miejscowości: Dubie,
- SUW Rudno, z której woda dostarczana jest do miejscowości: Rudno,
- SUW Filipowice, z której woda dostarczana jest do miejscowości: Filipowice, Stawiska oraz Wola Filipowska.²⁴

Badania jakości wody dostarczanej przez WiK Krzeszowice sp. z o.o. wykonane w 2022 r. wykazały przydatność wody do spożycia przez ludzi i brak istotnych zagrożeń dla zdrowia konsumentów korzystających z wody pochodzącej z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia na terenie gminy.

Resumując procent budynków podłączonych do infrastruktury wodociągowej na terenie gminy jest dosyć wysoki. Mieszkańcy mają dostęp do dobrej jakości wody.

Sieć kanalizacyjna

Zgodnie z danymi GUS w 2021 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Krzeszowice wynosiła 334,30 km i wzrosła od 2017 r. o 12,26%. Liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w 2021 roku wyniosła 24 538 osób i wzrosła od 2017 r. o 2,82%. Stopień podłączenia budynków mieszkalnych wynosi 73,10%.

²⁴ <https://wikkrzeszowice.pl/>

Tabela 34. System kanalizacyjny na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2017	2018	2019	2020	2021
Długość czynnej sieci	km	297,80	298,10	319,90	326,90	334,30
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	5 994	6 072	6 415	7 025	7 161
Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam ³	812,30	838,60	869,20	944,70	950,30
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	23 866	23 835	24 051	24 528	24 538
Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury	%	67,50	63,70	67,00	71,00	73,10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

Na terenie gminy funkcjonuje pięć oczyszczalni ścieków: w Krzeszowicach (Centralna Oczyszczalnia Ścieków – Krzeszowice), Zalasiu (Oczyszczalnia Zalas „Zachód”), Frywałdzie (Oczyszczalnia Zalas „Wschód”) oraz w Rudnie (Oczyszczalnia Rudno). Ponadto ścieki z terenu gminy, a dokładnie z miejscowości Paczółtowice trafiają do oczyszczalni ścieków w Żarach (która zlokalizowana jest na terenie gminy Krzeszowice), będącej własnością Gminy Jerzmanowice-Przegonia.

W miejscach, gdzie budowa systemu kanalizacji zbiorowej jest ekonomicznie nieuzasadniona, gospodarka ściekowa jest oparta na gromadzeniu ścieków w zbiornikach bezodpływowych (szambach) oraz przydomowych oczyszczalniach ścieków. Według danych GUS na terenie gminy znajduje się 2 596 szt. zbiorników bezodpływowych oraz 27 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków.

Tabela 35. Liczba zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, znajdujących się na terenie gminy w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Zbiorniki bezodpływowe	szt.	2 093	3 059	3 029	2 712	2 596
Przydomowe oczyszczalnie ścieków		23	21	24	26	27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

Obszar gminy Krzeszowice objęty jest trzema aglomeracjami ściekowymi. Są to:

- aglomeracja Krzeszowice o równoważnej liczbie mieszkańców 25 250 (RLM) z Centralną Oczyszczalnią Ścieków zlokalizowaną w Krzeszowicach przy ul. Stanisława Czycza 2, wyznaczona uchwałą XXVIII/302/2020 Rady Miejskiej w Krzeszowicach z dnia 26

listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Krzeszowice, która obejmuje część miejscowości: Krzeszowice, Wola Filipowska, Tenczynek, Nawojowa Góra, Filipowice, Nowa Góra, Miękinia, Ostrężnica, Czerna,

- aglomeracja Krzeszowice - Zalas o równoważnej liczbie mieszkańców 4 105 (RLM) z trzema oczyszczalniami ścieków zlokalizowanymi w miejscowościach: Rudno, Zalas i Frywałd, wyznaczona uchwałą nr XXVIII/303/2020 Rady Miejskiej w Krzeszowicach z dnia 26 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Krzeszowice – Zalas, która obejmuje część miejscowości: Zalas, Rudno, Frywałd i Sanka,
- aglomeracja Jerzmanowice-Przeginia-Żary o równoważnej liczbie mieszkańców 4 508 (RLM) z oczyszczalnią ścieków zlokalizowaną w miejscowości Żary, wyznaczona uchwałą XXVIII/196/2020 Rady Gminy Jerzmanowice-Przeginia z dnia 14 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Jerzmanowice-Przeginia-Żary, która obejmuje część miejscowości: Raclawice (część), Czubrowice, Przeginia (część), Gotkowice, Jerzmanowice (część) oraz Paczółtowiec.

Sieć kanalizacyjna na terenie gminy nie jest dostatecznie rozwinięta. Zdecydowanie większy procent budynków korzysta z instalacji wodociągowej niż z kanalizacyjnej. Spowodowane jest to między innymi rozproszeniem zabudowy na obszarze wiejskim. Istotny jest w miarę możliwości rozwój sieci kanalizacyjnej, co wpływa na zaspokojenie podstawowych potrzeb mieszkańców i podnosi poziom ich życia. Mieszkańcy mają dostęp do dobrej jakości wody.

Zaopatrzenie w ciepło

Na terenie gminy Krzeszowice nie funkcjonuje centralny system ciepłowniczy i nie działają przedsiębiorstwa ciepłownicze. Ciepło odbiorcom dostarczane jest za pomocą indywidualnych kotłowni i systemów grzewczych, które zaspokajają potrzeby budynków mieszkalnych oraz obiektów publicznych. W celach grzewczych najczęściej wykorzystywane są paliwa stałe oraz gaz. Na terenie gminy znajdują się dwie kotłownie gazowe, które należą do Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko-Własnościowej „Przyjaźń” w Krzeszowicach.²⁵

Zaopatrzenie w gaz

Gmina Krzeszowice zgazyfikowana jest w 74,76%. Dostarczany jest tu gaz wysokometanowy typu E. Gaz dostarczany jest do miejscowości: Czatkowice, Czerna, Dębnik, Dubie, Filipowice, Frywałd, Krzeszowice, Miękinia, Nawojowa Góra, Nowa Góra, Ostrężnica, Paczółtowiec, Rudno, Sanka, Siedlec, Tenczynek, Wola Filipowska, Zalas oraz Żary. Operatorem sieci dystrybucyjnej jest Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o.²⁶

²⁵ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Krzeszowice na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020 oraz Plan gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Krzeszowice

²⁶ <https://www.psgaz.pl/>

Zgodnie z danymi GUS, długość czynnej sieć gazowej w 2021 roku wynosiła 339 392 m i zwiększyła się w porównaniu z rokiem 2017 o 6,32%. Długość czynnej sieci dystrybucyjnej w latach 2017-2020 wzrosła o 37 601 m, tj. 12,46%. Liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w badanym okresie, zwiększyła się o 466 szt., tj. 6,38%. W tym samym czasie wzrosło również zużycie gazu ziemnego na ogrzewanie mieszkań o 43,72%. Szczegółowe dane dotyczące sieci gazowej przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 36. Sieć gazowa na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	J.m.	2017	2018	2019	2020	2021
Długość czynnej sieci ogółem	m	319 215	320 214	323 139	326 410	339 392
Długość czynnej sieci dystrybucyjnej	m	301 791	302 790	305 715	308 986	339 392
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	szt.	7 308	7 386	7 447	7 553	7 774
Ludność korzystająca z sieci gazowej ogółem	osoba	24 470	24 606	24 706	25 343	26 016
Zużycie gazu przez gospodarstwa domowe	MWh	66 416,40	69 290,90	73 039,50	79 843,50	94 656,40
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	MWh	49 768,90	52 291,60	57 731,30	62 850,70	71 526,40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl>

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Gmina Krzeszowice zaopatrywana jest w energię elektryczną z dwóch stacji GPZ zlokalizowanych na terenie gminy: GPZ 110/15 kV Wola Filipowska oraz 110 kV Krzeszowice. Przez teren ten przebiegają poniższe linie wysokiego napięcia:

- 110 kV Wola Filipowska – Siersza/Zabierzów,
- 110 kV Siersza – Krzeszowice/ Wola Filipowska,
- 110 kV Wola Filipowska – Zabierzów/ Siersza - Krzeszowice,
- 110 kV Krzeszowice – Siersza/ Lubocza,
- 110 kV Wola Filipowska – Zabierzów/ Lubocza – Krzeszowice,
- 220 kV Siersza – Lubocza.²⁷

²⁷ <https://ebin.josm.pl>

Z powyższego GPZ energia elektryczna rozprowadzana jest liniami napowietrznymi średniego napięcia do stacji transformatorowych SN/nn. Następnie liniami energetycznymi niskiego napięcia jest doprowadzona do poszczególnych gospodarstw domowych.

Obecne potrzeby mieszkańców w zakresie zasilania w energię elektryczną są zaspokojone, jednakże wraz z rozwojem gminy konieczna będzie rozbudowa i modernizacja sieci rozdzielczej 15 kV.²⁸

Telekomunikacja

Na terenie gminy Krzeszowice zlokalizowane są stacje bazowe telefonii komórkowej różnych nadawców sygnałów, typu GSM, UMTS i LTE, m.in. w miejscowościach: Rudno, Zalas, Sanka, Tenczynek, Krzeszowice, Filipowice, Ostrężnica-Paryż.

Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami jest jednym z ważniejszych zagadnień ochrony środowiska. Niewłaściwe postępowanie z odpadami wywiera negatywny wpływ na otaczającą przyrodę, zdrowie ludzi oraz warunki bytowe. Z tego powodu istotne jest prowadzenie racjonalnej gospodarki oraz minimalizacja ilości powstających odpadów.

Na obszarze gminy obowiązuje Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Krzeszowice. Określa on szczegółowe zasady w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy.

Ilość odpadów komunalnych odebranych na terenie gminy Krzeszowice w roku 2021 wyniosła 14 066,208 Mg i od roku 2017 zwiększyła się o 52,30%. W każdym roku w odpadach komunalnych przeważały odpady mieszane. W 2021 r. stanowiły one 28,91% wszystkich odpadów.

Tabela 37. Ilość odpadów komunalnych odebranych na terenie gminy Krzeszowice z terenu nieruchomości na których zamieszkują mieszkańcy w latach 2017-2021

2017	2018	2019	2020	2021
9 235,620	10 116,396	7 581,850	12 657,999	14 066,208

Źródło: Analiza stanu gospodarki odpadami gminy Krzeszowice za lata 2017-2021

Na terenie gminy znajduje się Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, gdzie prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów komunalnych (powstałych na nieruchomościach zamieszkałych) dostarczanych przez właścicieli nieruchomości ich własnym transportem. Zlokalizowany jest on w Krzeszowicach, na ul. Poprzecznej 7. Zapisy

²⁸ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Krzeszowice

art. 3b ust. 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2022 r. poz. 1297) obligują gminy do osiągnięcia poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości co najmniej 20% wagowo – za rok 2021.

Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych oblicza się jako stosunek masy odpadów komunalnych przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi do masy wytworzonych odpadów komunalnych. Przy obliczaniu poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych nie uwzględnia się innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych stanowiących odpady komunalne.

Osiągnięty poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych za 2021 r. dla Gminy wyniósł 31%, tym samym wypełniła ona ustawowy cel.

Do gospodarki odpadami zaliczyć należy również kwestie utylizacji azbestu i wyrobów zawierających azbest. Na terenie gminy obowiązuje Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Krzeszowice na lata 2015-2032. Głównymi założeniami dokumentu jest aktywizacja działań związanych z oczyszczeniem terenu gminy Krzeszowice z azbestu, tj. wyrobów budowlanych zawierających azbest, jak również pozostałych wyrobów zawierających azbest i odpadów azbestowych. Dotychczas usunięto 29,43% wyrobów azbestowych. Do usunięcia pozostało 70,57%, z czego jedynie 5,76% od osób prywatnych. Masa zinwentaryzowanych i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest na terenie gminy prezentuje poniższa tabela.

Tabela 38. Masa wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Krzeszowice w [kg] – dane z bazy azbestowej (stan na lipiec 2022 r.)

Zinwentaryzowane		
Razem	11 901 636	100,00%
Osoby fizyczne	11 179 617	93,93%
Osoby prawne	722 019	6,07%
Pozostałe do unieszkodliwienia		
Razem	8 399 348	70,57%
Osoby fizyczne	7 713 560	64,81%
Osoby prawne	685 788	5,76%

Źródło: Baza Azbestowa, <https://bazaazbestowa.gov.pl> [dostęp: 22.11.2022 r.]

4. Analiza zdolności inwestycyjnej

Analiza zdolności do realizacji wydatków inwestycyjnych ma na celu określenie i ocenę możliwości Gminy Krzeszowice w zakresie pokrycia wydatków inwestycyjnych. Pozwala także ocenić ogólną sytuację finansową jednostki samorządu terytorialnego.

Odzwierciedleniem sytuacji ekonomicznej każdej jednostki samorządu terytorialnego jest jej budżet – roczny plan dochodów, wydatków oraz przychodów i rozchodów. Informacje o sytuacji finansowej pozwalają na racjonalne gospodarowanie publicznymi zasobami pieniężnymi w celu właściwego wypełniania zadań wobec mieszkańców. Podstawowym aktem prawnym regulującym proces budżetowania w jednostkach samorządu terytorialnego jest ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. 2022 poz. 1634 ze zm.).

Dochody Budżetu

Dochody budżetu Gminy Krzeszowice na przestrzeni lat 2017-2021 wzrosły o 64,34%. Dochody majątkowe wzrosły ponad sześciokrotnie, a dochody bieżące wzrosły o 47,45%. W okresie tym udział dochodów bieżących zmniejszył się o 9,99 p. proc. Dochody bieżące są źródłem finansowania zadań własnych i to na ich wysokość Gmina ma możliwość oddziaływania. Im większy ich udział w budżecie, tym łatwiejszy i bardziej przewidywalny jest proces prognozowania budżetu. Wzrostowi dochodów bieżących sprzyja wzrost lokalnej bazy ekonomicznej, co w dłuższym okresie zwiększa bazę podatkową.

W tabeli poniżej przedstawiono dane nt. struktury dochodów w budżecie Gminy Krzeszowice w latach 2017-2021.

Tabela 39. Struktura dochodów majątkowych i bieżących w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Dochody ogółem	zł	112 698 785,00	132 548 458,65	152 828 549,26	162 741 007,29	185 213 802,56
Dochody majątkowe ogółem	zł	3 222 181,01	14 982 577,45	20 408 141,68	17 705 585,78	23 793 571,42
Udział w dochodach ogółem	%	2,86	11,30	13,35	10,88	12,85
Dochody bieżące ogółem	zł	109 476 603,99	117 564 881,20	132 420 407,58	145 035 421,51	161 420 231,14
Udział w dochodach ogółem	%	97,14	88,70%	86,65	89,12	87,15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z wykonania Budżetu Gminy Krzeszowice za lata 2017-2021

Wydatki Budżetu

Wydatki budżetu Gminy Krzeszowice w 2021 r. wzrosły o 53,75% w porównaniu z 2017 r., z czego wydatki majątkowe zwiększyły się o 15 021 837,88 zł, a wydatki bieżące zwiększyły się o 43,70%. Na przestrzeni lat odnotowano wzrost udziału wydatków majątkowych w kwocie wydatków ogółem. Wydatki majątkowe pełnią rolę wydatków rozwojowych, przekładając się bezpośrednio na wzrost potencjału mieszkaniowego, turystycznego i inwestycyjnego, a przede wszystkim na poprawę jakości życia mieszkańców.

W tabeli poniżej przedstawiono dane nt. struktury wydatków w budżecie Gminy Krzeszowice w latach 2017-2021.

Tabela 40. Struktura wydatków majątkowych i bieżących w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Wydatki ogółem	zł	110 141 151,23	138 099 908,82	152 901 048,24	161 138 084,15	169 336 783,03
Wydatki majątkowe ogółem	zł	9 059 723,76	30 139 704,06	30 543 193,95	19 931 547,49	24 081 561,64
Udział w wydatkach ogółem	%	8,23	21,82	19,98	12,37	14,22
Wydatki bieżące ogółem	zł	101 081 427,47	107 960 204,76	122 357 854,29	141 206 536,66	145 255 221,39
Udział w wydatkach ogółem	%	91,77	78,18	80,02	87,63	85,78

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z wykonania Budżetu Gminy Krzeszowice za lata 2017-2021

Nadwyżka operacyjna

Nadwyżka operacyjna to różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi, co oznacza, że Gmina Krzeszowice ma możliwości finansowe na prowadzenie nowych inwestycji lub spłatę zadłużenia.

Tabela 41. Nadwyżka operacyjna w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Dochody bieżące	zł	8 395 176,52	9 604 676,44	10 062 553,29	3 828 884,85	16 165 009,75
Wydatki bieżące	zł	8 395 176,52	9 604 676,44	10 062 553,29	3 828 884,85	16 165 009,75
Nadwyżka operacyjna	zł	8 395 176,52	9 604 676,44	10 062 553,29	3 828 884,85	16 165 009,75

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z wykonania Budżetu Gminy Krzeszowice za lata 2017-2021

Na podstawie informacji z wykonania budżetu, należy zauważyć, że Gmina Krzeszowice spełnia wymogi wynikające z przepisu art. 242 i 243 ustawy o finansach publicznych dotyczące spełnienia dopuszczalnego wskaźnika zadłużenia, jak również wykonane dochody bieżące były we wszystkich ww. latach wyższe od wykonanych wydatków bieżących.

Wynik Budżetu

W tabeli poniżej przedstawiono wysokość wydatków budżetowych na tle dochodów, obrazując tym samym wynik budżetowy. Na przestrzeni lat 2017-2021 w latach 2017, 2020 i 2021 wypracowano nadwyżkę budżetową.

Tabela 42. Wynik budżetu w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Dochody budżetowe ogółem	zł	112 698 785,00	132 548 458,65	152 828 549,26	162 741 007,29	185 213 802,56
Wydatki budżetowe ogółem	zł	110 141 151,23	138 099 908,82	152 901 048,24	161 138 084,15	169 336 783,03
Wynik budżetowy	zł	2 557 633,77	-5 551 450,17	-72 498,98	1 602 923,14	15 877 019,53

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z wykonania Budżetu Gminy Krzeszowice za lata 2017-2021

Polityka inwestycyjna gminy polega na świadomym i celowym wyborze przedsięwzięć inwestycyjnych według ustalonych kryteriów oraz na odpowiednim doborze źródeł ich finansowania, co znajduje odzwierciedlenie w planowaniu strategicznym. Rozwój społeczno-gospodarczy możliwy jest nie tylko dzięki dochodom własnym, ale również dzięki pozyskanym środkom zewnętrznym. Środki te stanowią niewątpliwe wsparcie dla budżetu samorządu lokalnego.

Fundusze zewnętrzne można pozyskać z różnych źródeł, m.in.: ze źródeł krajowych oraz ze źródeł unijnych. Jednostki samorządu terytorialnego mogą także pozyskiwać środki z funduszy zagranicznych poza unijnych np.: z Funduszy Norweskich, czy Szwajcarskich. Gmina Krzeszowice aplikuje o środki zewnętrzne, pozyskując je na rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, a także inwestycje w sferze rozwoju społeczności lokalnej. Należy zaznaczyć, że każda inwestycja pociąga za sobą konkretne wydatki z budżetu, które znajdują odzwierciedlenie we wzroście wydatków majątkowych.

Ze względu na ograniczone możliwości finansowe, nie każda inwestycja jest finansowana ze środków własnych. Część inwestycji współfinansowanych jest z funduszy zewnętrznych, jednakże i tego typu projekty, pomimo znacznego dofinansowania w formie bezzwrotnych dotacji, wymagają poniesienia przez Gminę określonego wkładu własnego. Wysoki udział wydatków majątkowych związanych z inwestycjami w ogólnej strukturze wydatków Gminy wynika z tego, że wykorzystuje ona szanse w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, które wspierają realizację inwestycji najważniejszych z punktu widzenia jej rozwoju.

Źródłem największych wydatków Gminy Krzeszowice jest jednak realizacja zadań własnych z zakresu oświaty i prognozuje się, że w przyszłych latach to właśnie ta działalność jednostek samorządu lokalnego na szczeblu lokalnym będzie generowała również najwyższe wydatki. Wzrost wydatków na oświatę nie wpływa korzystnie na planowanie inwestycji, bowiem środki, które jednostka samorządu terytorialnego mogłaby przeznaczyć na działania inwestycyjne i rozwój infrastruktury technicznej, będą musiały zostać zapewnione w budżecie na realizację zadań z zakresu oświaty.

W budżecie Gminy wyodrębniane są środki stanowiące fundusz sołecki. Fundusz sołecki jest formą budżetu partycypacyjnego i stanowi system wsparcia inicjatyw lokalnych, umożliwiającą realizację ważnych społecznie przedsięwzięć na terenie sołectw. Są to środki finansowe wyodrębnione w budżecie gminy, które są zagwarantowane dla sołectw na wykonanie przedsięwzięć służących poprawie warunków ich życia.

5. Analiza potencjału jakości życia i wyniki badania ankietowego

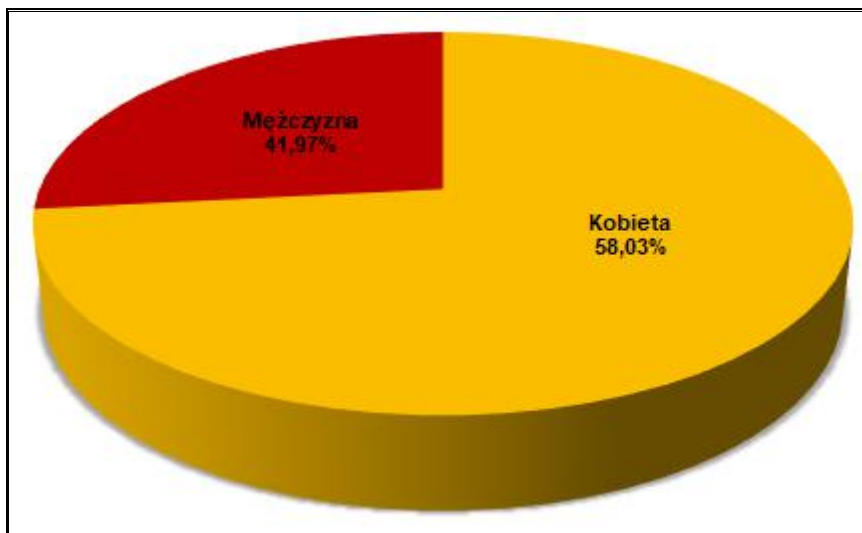
W celu pogłębienia diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy przeprowadzono badanie ankietowe mające na celu rozpoznanie rzeczywistych potrzeb społeczno-gospodarczych oraz wizji rozwoju na najbliższe lata. Formularz ankietowy składał się z 7 pytań, w tym 2 pytań zamkniętych oraz 5 pytań otwartych. Pytania dotyczyły stopnia zadowolenia z poziomu życia w gminie, oceny potrzeby realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych oraz społecznych, najistotniejszych problemów do rozwiązania oraz atutów Gminy, które można wykorzystać w przyszłości.

Badanie ankietowe prowadzone było od 03.10.2022 r. do 30.10.2022 r. Ankietę można było wypełnić elektronicznie za pomocą utworzonego formularza internetowego. Ponadto ankietę była dostępna w siedzibie Urzędu Miejskiego w Krzeszowicach oraz w serwisie internetowym Urzędu.

Ankietę wypełniły 274 osoby, z czego kobiety stanowiły 58,03%, a mężczyźni 41,97%. Najwięcej osób było w przedziale wiekowym 36-60 i stanowili oni 67,15% wszystkich respondentów, natomiast najmniej respondentów było w wieku do 17 roku życia – 1,46%.

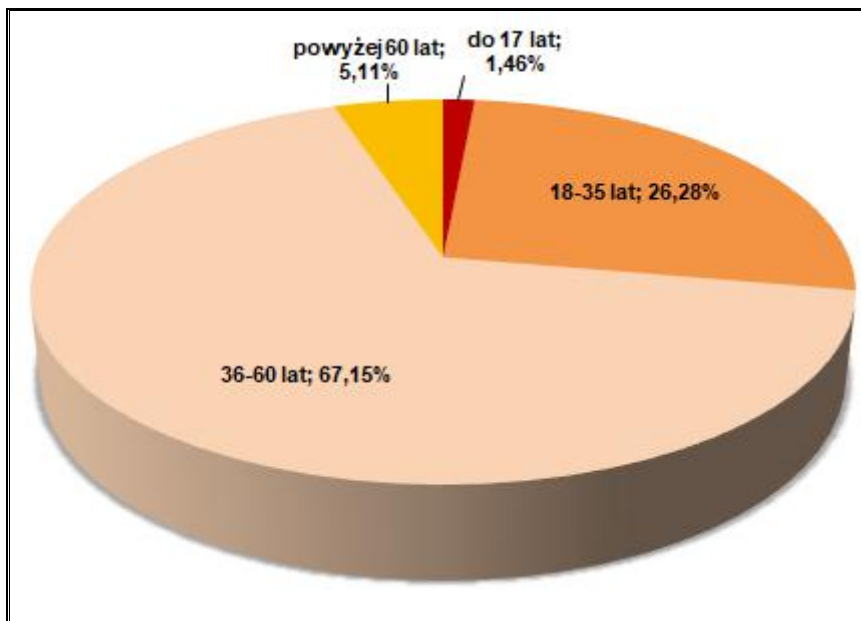
Do poprawy

Wykres 3. Ankietowani według płci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

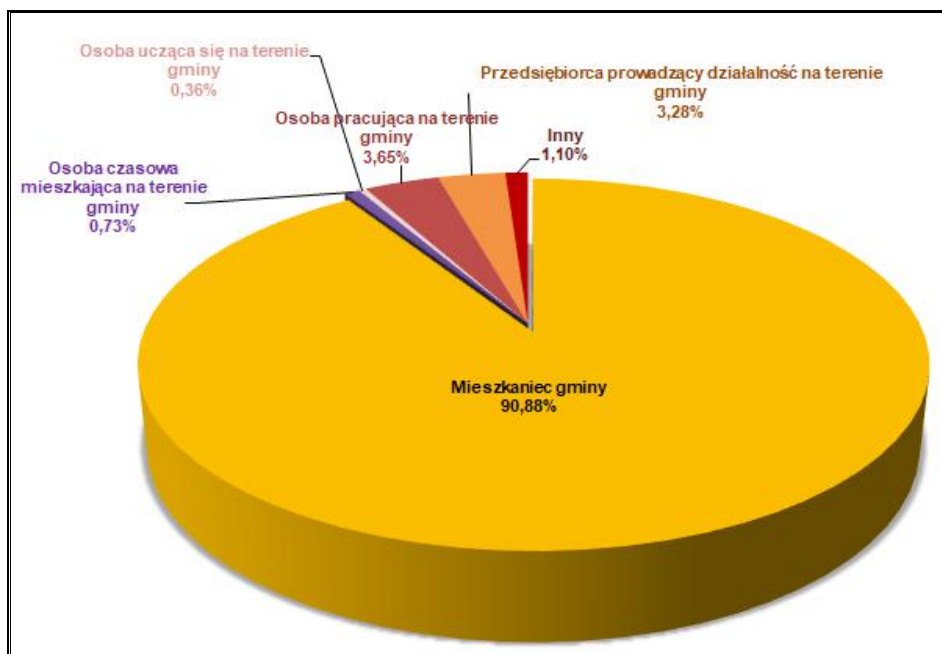
Wykres 4. Ankietowani według wieku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

90,88% ankietowanych stanowili mieszkańcy gminy. W ankietyzacji wzięły również udział osoby uczące się (0,73%), osoby pracujące na terenie gminy (0,36%), przedsiębiorcy prowadzący działalność na tutejszym obszarze (3,65%) oraz pozostałe osoby zainteresowane sytuacją w gminie (1,10%).

Wykres 5. Podział interesariuszy wg formy życia społecznego

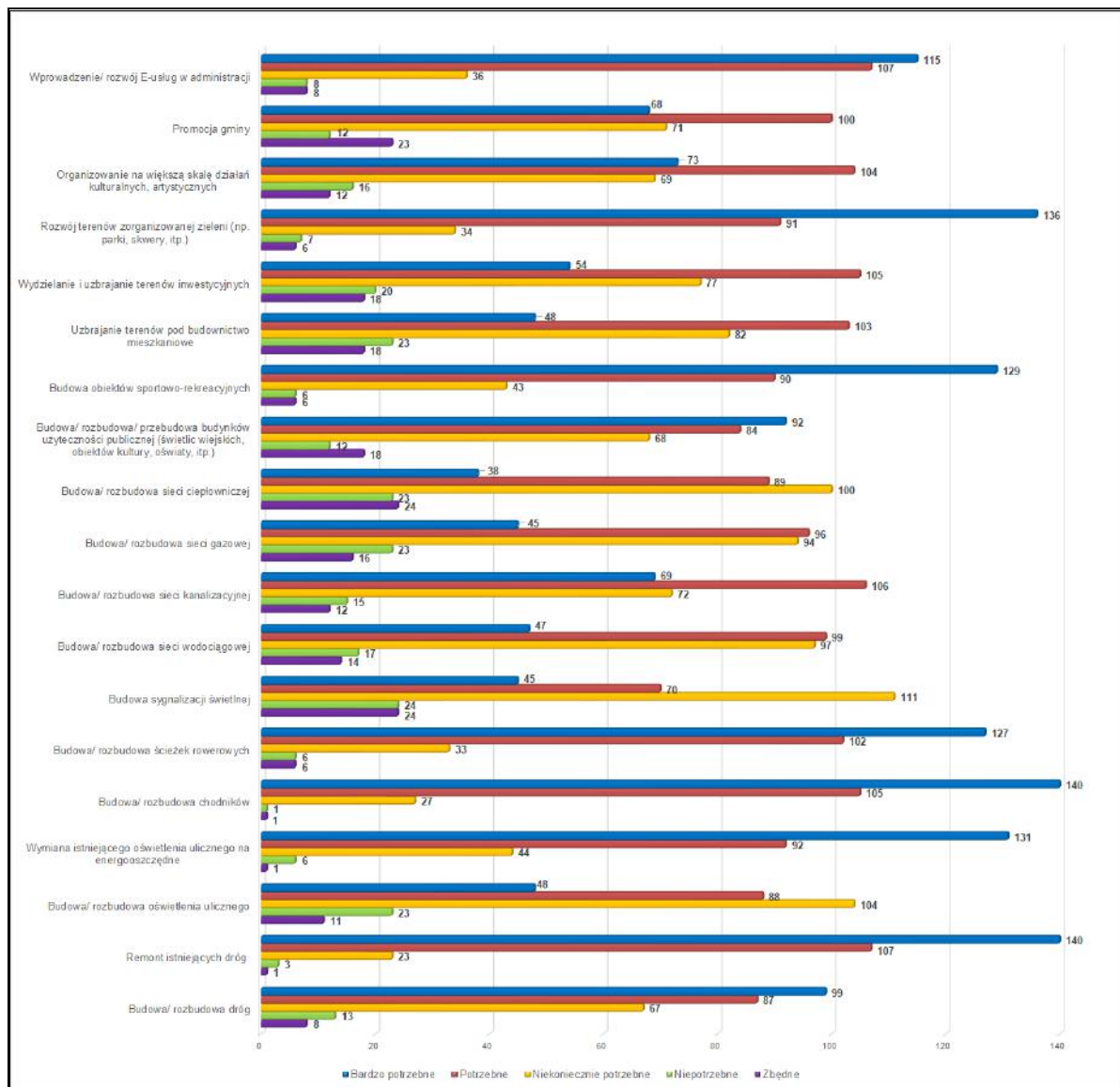

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Na pytania dotyczące oceny ważności realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych i społecznych na terenie gminy, zdecydowana większość ankietowanych stwierdziła, że wszystkie inwestycje są ważne lub bardzo ważne. Za najmniej istotne uznano obecnie

działania inwestycyjne w kierunku budowy sygnalizacji świetlnej (58,03%) oraz budowy sieci ciepłowniczej (53,65% ocen). Natomiast do najważniejszych inwestycji na terenie gminy mieszkańcy zaliczyli remonty dróg (90,15% ocen), budowę/rozbudowę chodników (89,42% ocen), budowę/rozbudowę ścieżek rowerowych (83,58%), wymianę istniejącego oświetlenia ulicznego na energooszczędne (81,39% ocen) oraz wprowadzenie/ rozwój E-usług w administracji (81,02%).

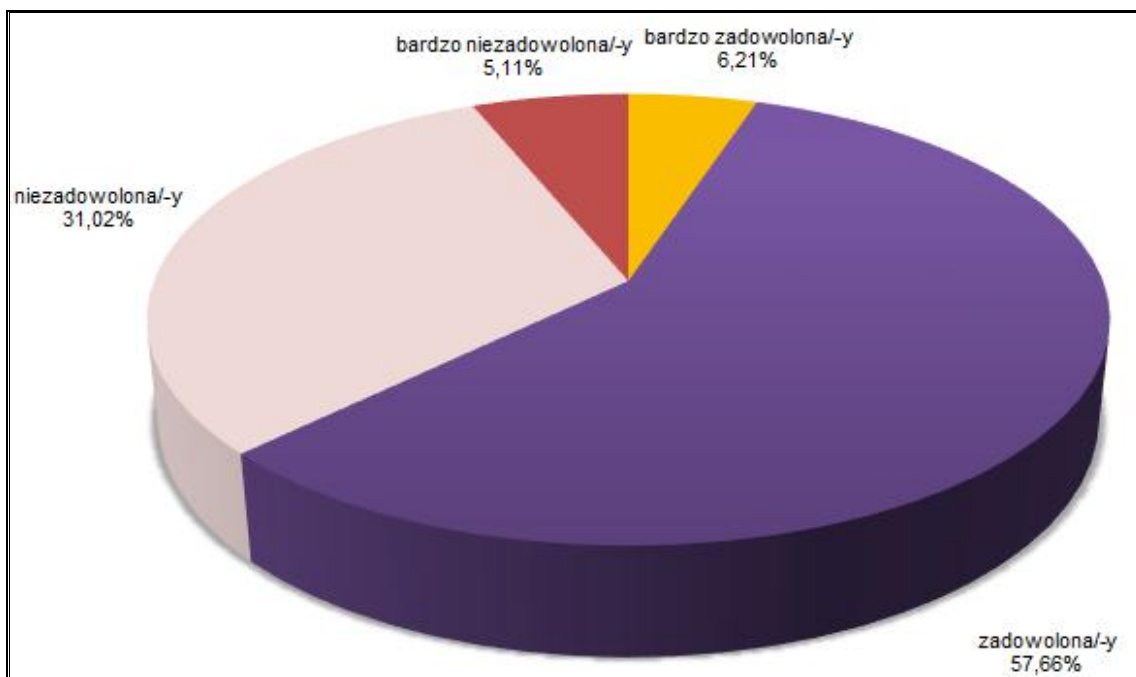
Wykres 6. Ocena ważności realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych i społecznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Na pytanie dotyczące oceny zadowolenia z poziomu życia w gminie większość ankietowanych wypowiedziała się pozytywnie. Zadowolenie z poziomu życia w gminie wskazało 57,66%, a 6,21% ankietowanych wskazało, że są bardzo zadowoleni. Negatywnie wypowiedziało się 31,02% ankietowanych, którzy stwierdzili, że są niezadowoleni oraz 5,11% ankietowanych, którzy wskazali, że są bardzo niezadowoleni z poziomu życia w gminie.

Wykres 7. Ocena stopnia zadowolenia mieszkańców z poziomu życia w gminie Krzeszowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

W pytaniu dotyczącym czynników, jakie wpływają na zadowolenie z poziomu życia w gminie ankietowani, zaliczyli:

- możliwość aktywnego spędzania czasu,
- występowanie walorów przyrodniczych, w tym dostępność lasów i terenów zielonych,
- bezpieczeństwo i spokój,
- prowadzenie inwestycji na terenie gminy,
- dobre położenie geograficzne i komunikacyjne,
- łatwy dostęp do ośrodków zdrowia oraz placówek oświatowych,
- występowanie wielu atrakcji turystycznych,
- dostęp do bazy sportowej,
- bogata oferta kulturalna,
- modernizacja infrastruktury,
- dostępność lokalnej komunikacji,
- prowadzenie inwestycji pro-rodzinnych,
- rozwój mieszkalnictwa,

— wybudowane ścieżki rowerowe.

Na pytanie dotyczące czynników wpływających na niezadowolenie z poziomu życia w gminie ankietowali wskazali niewystarczającą liczbę miejsc sportu, wypoczynku oraz miejsc spotkań towarzyszkach (najczęstszymi przykładami był basen oraz kino) oraz brak miejsc spędzania czasu wolnego dla młodzieży na wsiach, słabą jakość powietrza powodowaną przez smog, duże natężenie ruchu i korki przez brak obwodnicy. Mieszkańcy wskazują także zły stan dróg, brak miejsc parkingowych, czy brak oświetlenia przejść dla pieszych. Mieszkańcy wskazują również na niewystarczającą ilość chodników i odcinków ścieżek rowerowych. Mieszkańcy doceniają funkcjonowanie zbiorowego transportu, jednakże wskazują na rzadką liczbę kursów busów pomiędzy wsiami a Krzeszowicami. Obywatele gminy nie są zadowoleni z wysokich kosztów wody, śmieci i podatków. Mieszkańcy doceniają walory przyrodnicze, znajdujące się na owym terenie, jednakże wskazują na niedostateczną ilość zieleni miejskiej na rynku w Krzeszowicach. Mieszkańcom doskwiera również uboga oferta zorganizowanych zajęć dodatkowych dla dzieci, czy mało placów zabaw dla dzieci.

Na pytanie dotyczące najbardziej istotnych problemów do rozwiązania w pierwszej kolejności ankietowani wskazali na:

- zwiększenie bezpieczeństwa pieszych poprzez, m.in.: budowę chodników, oświetlenie przejść dla pieszych,
- zwiększenie promocji gminy wśród przedsiębiorców,
- zwiększenie obszarów inwestycyjnych i obszarów pod budownictwo jedno- oraz wielorodzinne,
- budowę obiektów rekreacyjnych: placów zabaw, basenu,
- zmniejszenie opłat dla mieszkańców,
- poprawę bezpieczeństwa i płynności ruchu drogowego, poprzez m.in.: budowę rond,
- wymianę nieekologicznych źródeł ciepła na ekologiczne,
- budowę chodników i ścieżek rowerowych,
- wyprowadzenie ruchu samochodów ciężarowych z centrum miasta,
- wprowadzenie większej powierzchni terenów zielonych,
- ograniczenie wycinki Puszczy Dulowskiej,
- rozbudowę sieci kanalizacyjnej oraz wodociągowej,
- utworzenie miejsc parkingowych,
- budowę obwodnicy,
- rozwój terenów inwestycyjnych,
- rozwój transportu lokalnego,
- odwadnianie terenów oraz budowę kanalizacji deszczowej.

Na pytanie dotyczące atutów gminy Krzeszowice ankietowani wskazali na:

- atrakcje turystyczne,
- atrakcyjne położenie,
- walory przyrodnicze,
- dobre skomunikowanie,
- bliskie położenie Krakowa i Katowic,
- dostępność do wydarzeń kulturalnych,
- infrastrukturę sportową,
- ścieżki rowerowe,
- możliwość odbudowy uzdrowiska,
- tereny rekreacyjne.

Na pytanie, co może stać się szansą dla rozwoju gminy ankietowani wskazali:

- obniżenie opłat i podatków, które będą dostosowane do możliwości finansowych mieszkańców,
- atrakcyjne położenie,
- rozbudowa terenów zielonych i rekreacyjnych,
- przywrócenie gminie funkcji uzdrowiska,
- ściągnięcie inwestorów,
- wyznaczenie terenów pod budowę jednorodzinną i wielorodzinną,
- rozwój lokalnej turystyki,
- promocja gminy.

6. Analiza SWOT – podsumowanie diagnozy

Analiza SWOT jest jedną z najczęściej stosowanych i najprostszych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **S**trengths (mocne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse), **T**hreats (zagrożenia).

Powyższe pojęcia należy rozumieć następująco:

- **MOCNE STRONY** – zalety wynikające z uwarunkowań wewnętrznych gminy, które w pozytywny sposób wyróżniają ją spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę, jak i być zasługą lokalnej społeczności.
- **SŁABE STRONY** – stanowią konsekwencję ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych.
- **SZANSE** – zewnętrzne zjawiska i tendencje, które mają miejsce w otoczeniu, a odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabiają występujące niekorzystne zjawiska.

- ZAGROŻENIA – wszystkie zewnętrzne zjawiska uznawane jako bariery dla rozwoju gminy, utrudnienia, dodatkowe koszty działania.

Celem analizy SWOT jest:

- unikanie zagrożeń,
- wykorzystywanie szans,
- wzmacnianie słabych stron,
- opieranie się na mocnych stronach.

Gmina Krzeszowice podejmuje działania wykorzystujące swój potencjał w celu dostosowania do zmieniających się warunków gospodarczych oraz wymagań potencjalnego mieszkańca i inwestora, zwiększając w ten sposób swoją konkurencyjność. Przeprowadzona diagnoza strategiczna pozwoliła zauważyć, że występuje wiele czynników sprzyjających rozwojowi Gminy Krzeszowice (tzw. **szanse i mocne strony**).

Poniżej przedstawiono tabele w poszczególnych sferach działalności, w których określono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia wywierające wpływ na jej dalszy rozwój.

Tabela 43. Analiza SWOT – przestrzeń i środowisko

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • korzystne położenie geograficzne i dostępność szlaków komunikacyjnych, • przebiegająca przez obszar gminy autostrada A4, droga krajowa nr 79 oraz linia kolejowa, • wysoka lesistość, • wykorzystanie OZE na terenie gminy, • funkcjonująca sieć gazowa na terenie gminy, • rozwój dostępności komunikacji publicznej, • lokalny transport zbiorowy, • występowanie obszarów cennych przyrodniczo, • funkcjonowanie PSZOK, • teren gminy objęty aglomeracjami ściekowymi, • występowanie wielu cieków wodnych, • występowanie ciekawych zabytków i obiektów sakralnych sprzyjających rozwojowi turystyki, • istnienie złóż kopalin leczniczych, umożliwiających powrót gminy Krzeszowice do pełnienia funkcji uzdrowiska, • brak obszarów zagrożenia powodziowego, • tereny rekreacyjne możliwe do zagospodarowania. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystanie nieekologicznych nośników ciepła przez gospodarstwa domowe powodujące niską emisję, • zły stan techniczny części dróg, • wzrost zużycia wody, • nadmierna ilość obszarów betonowych w przestrzeni publicznej zamiast zieleni miejskiej, • brak obwodnicy.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość rozwoju sieci gazowej, • możliwość utworzenia uzdrowiska, • pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na rozbudowę i modernizację infrastruktury drogowej, • promocja walorów przyrodniczych i kulturowych Gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczona ilość środków na rozwój infrastruktury technicznej, • niedostateczny poziom świadomości ekologicznej mieszkańców, • degradacja środowiska naturalnego (m.in. zanieczyszczenie powietrza), • presja urbanizacyjna i turystyczna, • nasilające się zmiany klimatyczne.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 44. Analiza SWOT – społeczeństwo

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej, • zmniejszająca się liczba osób długotrwale bezrobotnych, • dodatnie saldo migracji 	<ul style="list-style-type: none"> • pogłębiający się problem starzejącego się społeczeństwa, • spadek liczby ludności, • ujemny przyrost naturalny.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • napływ nowych mieszkańców, • rozwój mieszkalnictwa, • rosnąca aktywność i poziom integracji mieszkańców w wyniku realizowanych projektów, • pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na zapobieganie wykluczeniu społecznemu 	<ul style="list-style-type: none"> • postępujący proces starzenia się społeczeństwa, • bierność osób objętych pomocą społeczną i nasilanie się postaw roszczeniowych, • zjawisko „dziedziczenia bezrobocia” i wyuczzonej bezradności.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 45. Analiza SWOT – gospodarka

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby podmiotów gospodarczych, • wzrastający wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1 000 mieszkańców oraz liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców, • współpraca gminy z Krakowskim Parkiem Technologicznym w ramach programu Polska Strefa Inwestycji, • funkcjonowanie Strefy Aktywności Gospodarczej w Miękinii • wzrost liczby budynków mieszkalnych, • spadek poziomu bezrobocia, • korzystna sytuacja finansowa Gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> • emigracja ludności do większych miast – zwłaszcza osób młodych, • utrzymujący się wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych wśród bezrobotnych ogółem, • zmniejszająca się liczba osób w wieku produkcyjnym.

<ul style="list-style-type: none"> zwiększone wpływy z podatków od dochodów osób fizycznych i od osób prawnych. 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> budowa nowych zakładów na terenie gminy przez podmioty krajowe i zagraniczne, możliwość wykorzystania naturalnych zasobów gminy dla rozwoju turystyki, pozyskanie mniejszych inwestorów, którzy stworzą małe przedsiębiorstwa 	<ul style="list-style-type: none"> zmniejszająca się opłacalność produkcji rolnej, wzrost kosztów budowy infrastruktury technicznej pod rozwój terenów inwestycyjnych, konkurencja innych stref aktywności gospodarczej w regionie.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 46. Analiza SWOT – infrastruktura techniczna

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> rozbudowana sieć wodociągowa i kanalizacyjna, wyznaczenie na terenie gminy aglomeracji ściekowych oraz możliwość pozyskiwania środków na inwestycję w tym zakresie, udzielanie mieszkańcom pomocy w zakresie pozyskiwania środków na wymianę indywidualnych źródeł ciepła, funkcjonująca sieć gazowa, dostępność na terenie gminy do szerokopasmowego Internetu, brak istotnych zagrożeń dla zdrowia konsumentów korzystających z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia na terenie gminy, prowadzenie punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK). 	<ul style="list-style-type: none"> brak kanalizacji sanitarnej w kilku częściach gminy, wykorzystywanie przez mieszkańców nieekologicznych źródeł ciepła, niedobory w stanie infrastruktury drogowej.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na rozbudowę infrastruktury technicznej, możliwość rozwoju sieci gazowej, udzielanie mieszkańcom pomocy w zakresie pozyskiwania środków na wymianę indywidualnych źródeł ciepła, rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej, powstawanie nowoczesnych instalacji do przetwarzania odpadów, wprowadzenie na terenie kraju nowych założeń i wytycznych dotyczących gospodarowania odpadami komunalnymi, rozwój szybkiego Internetu. 	<ul style="list-style-type: none"> niewłaściwe postępowania z odpadami komunalnymi przez część właścicieli nieruchomości, niewłaściwe zagospodarowywanie nieczystości ciekłych przez właścicieli nieruchomości, rosnące koszty inwestycji dotyczące rozbudowy infrastruktury technicznej, ograniczona ilość środków na inwestycje w przyszłych latach, niewłaściwe postępowanie z odpadami przez część właścicieli nieruchomości.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 47. Analiza SWOT – infrastruktura społeczna

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • funkcjonowanie wielu organizacji, klubów i stowarzyszeń pozarządowych, • podejmowanie istotnych ze społecznego punktu widzenia przedsięwzięć inwestycyjnych, • aktywne uczestnictwo mieszkańców w lokalnych imprezach i wydarzeniach, • dobry poziom bezpieczeństwa publicznego i przeciwpożarowego (policja, straż pożarna, straż miejska), • organizacja imprez sportowych, • zapewniony dostęp do wychowania przedszkolnego • rozbudowana infrastruktura sportowa, • funkcjonowanie DPS w Czernej, • funkcjonowanie Klubu Integracji Społecznej, • funkcjonowanie miejsc umożliwiających integrację społeczną oraz możliwość spędzenia czasu wolnego w sposób aktywny – miasto Krzeszowice. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak miejsc do spędzenia czasu wolnego dla młodzieży na wsiach, • niska częstotliwość kursów w ramach lokalnej komunikacji zbiorowej, przez co mieszkańcy mają utrudniony dostęp dojazdu do pracy, czy szkoły, • brak publicznego żłobka na terenie gminy.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • modernizacja obiektów pod rozwój społeczny, • utworzenie podmiotów ekonomii społecznej, • możliwość rozwoju sportu w oparciu o przygotowaną bazę obiektów sportowych • pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na rozbudowę infrastruktury społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • rosnące koszty inwestycji, • ograniczona ilość środków na inwestycje w przyszłych latach, • rosnące potrzeby osób starszych i niesamodzielnych.

Źródło: Opracowanie własne

7. Analiza potencjałów, barier i potrzeb rozwojowych gminy

7.1 Potencjał gminy Krzeszowice

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Krzeszowice zidentyfikowano zasoby oraz produkty i usługi, mogące przynieść korzyści bezpośrednie lub pośrednie dla mieszkańców gminy.

Do głównych atutów gminy, świadczących o jego potencjale rozwojowym należą następujące zasoby oraz produkty i usługi:

a) zasoby (charakterystyczne, nieprzetworzone i użyteczne elementy, materialne lub niematerialne, którymi gmina dysponuje):

— atrakcyjne położenie geograficzne oraz komunikacyjne,

- walory naturalne i krajobrazowe w granicach administracyjnych gminy dające warunki do rozwoju funkcji turystyczno – wypoczynkowej:
 - grunty leśne (33,70% lesistość gminy - dane GUS),
 - ciek wodne,
 - formy ochrony przyrody zgodne z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody: rezerваты przyrody: Dolina Raclawski, Dolina Eliaszkówki i Dolina Potoku Rudno, parki krajobrazowe: Rudniański Park Krajobrazowy, Tenczyński Park Krajobrazowy oraz Dolinki Krakowskie, obszary Natura 2000: Czerna, Dolinki Jurajskie oraz Krzeszowice, stanowiska dokumentacyjne: Odsłonięcie na Czerwieńcu, Kamieniołom Nowa Krystyna, pomniki przyrody oraz użytek ekologiczny,
 - złoża kopalin mineralnych (wody mineralne), które z powodzeniem można wykorzystać w celu rozwoju uzdrowiska na terenie gminy,
- historia, atrakcje turystyczne, szlaki turystyczne oraz zabytki nieruchome, które wpisane są do rejestru zabytków nieruchomych,
- b) produkty i usługi (materialne produkty, zdarzenia oraz usługi, które są oferowane przez Gminę):
 - zaplecze sportowo-rekreacyjne,
 - organizowane wydarzenia kulturalnych i sportowych o charakterze ponadlokalnym,
 - wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, które ograniczają emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego,
 - prowadzona promocja walorów przyrodniczych i kulturowych gminy,
 - funkcjonowanie Strefy Aktywności Gospodarczej, tereny inwestycyjne w ramach programu Polska Strefa Inwestycji,
 - zagospodarowane tereny zielone, uzdrowski układ urbanistyczny,
 - wiele atrakcji turystycznych oraz prowadzenie Portalu Turystycznego Gminy Krzeszowice,
 - dobry poziom bezpieczeństwa publicznego i przeciwpożarowego (policja, straż pożarna, straż miejska), który budzi poczucie bezpieczeństwa i spokoju w opinii publicznej wśród mieszkańców,
 - funkcjonowanie Domu Pomocy Społecznej w Czernej oraz Klubu Integracji Społecznej,
 - działania inwestycyjne w zakresie poprawy stanu technicznego dróg oraz infrastruktury towarzyszącej,
 - funkcjonująca sieć gazowa, wodociągowa i kanalizacyjna zwiększająca atrakcyjność osiedleńczą gminy,

— dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej oraz przedszkoli, szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego.

Potencjał rozwojowy gminy opiera się głównie na wymienionych powyżej zasobach i produktach przyrodniczo-krajobrazowych, historycznych i kulturowych gminy.

7.2 Bariery i potrzeby rozwojowe gminy

Bariery rozwojowe stanowią niekorzystne zjawiska, niewykorzystane potencjały lub wewnętrzne i zewnętrzne czynniki uniemożliwiające, lub utrudniające rozwój Gminy Krzeszowice. Bariery rozwojowe przedstawiono w układzie: przyczyna → problem → potrzeba rozwiązująca problem.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Krzeszowice określono przyczyny, problemy i potrzeby rozwojowe gminy, które przedstawiono w poniższej tabeli w wymiarze społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym.

Tabela 48. Problemy, przyczyny i potrzeby rozwojowe Gminy Krzeszowice

Przyczyna	Problem	Potrzeba rozwojowa
Wymiar społeczny		
<ul style="list-style-type: none"> spadek udziału liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz wzrost udziału liczby ludności w wieku poprodukcyjnym 	Starzenie się społeczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> zwiększenie liczby mieszkań komunalnych oraz gminnych na wynajem, zwiększanie oferty aktywizacyjnej dla osób starszych oraz niepełnosprawnych zagrożonych wykluczeniem społecznym.
<ul style="list-style-type: none"> brak kompleksowego wyposażenie terenów pod zabudowę mieszkaniową w infrastrukturę techniczną, brak miejsc pracy na terenie gminy dla osób o wysokich kwalifikacjach, wzrost konkurencyjności i atrakcyjności ofert publicznych sąsiednich gmin, brak możliwości skorzystania z publicznego żłobka. 	Migracja młodych mieszkańców gminy do innych ośrodków	<ul style="list-style-type: none"> kompleksowe wyposażenie terenów pod zabudowę mieszkaniową w infrastrukturę techniczną, wykorzystanie położenia komunikacyjnego gminy, zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy, wspieranie działań na rzecz powstawania miejsc opieki przedszkolnej i żłobkowej.
Wymiar gospodarczy		
<ul style="list-style-type: none"> występowanie obszarów prawnie chronionych ograniczających lokalizację niektórych działalności gospodarczych potencjalnie oddziałujących na obszary chronione, niewykorzystanie potencjału terenów inwestycyjnych, 	Brak rozwoju innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> promocja gminy w zakresie gospodarczym, pozyskanie inwestorów, którzy rozpoczną działalność na terenie gminy, wprowadzenie instrumentów ułatwiających procedury formalne związane

Przyczyna	Problem	Potrzeba rozwojowa
<ul style="list-style-type: none"> • skomplikowane i długotrwałe procedury formalne zniechęcające do prowadzenia działalności gospodarczej (zmieniające się przepisy prawne, wysokie koszty pracy oraz podatki), • wysoka konkurencja przedsiębiorstw znajdujących się w okolicznych gminach, • brak innowacyjnego rozwoju przedsiębiorstw na terenie gminy 		<p>z prowadzeniem działalności gospodarczej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie instrumentów wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw, • wzrost integracji środowiska przedsiębiorców
Wymiar przestrzenny		
<ul style="list-style-type: none"> • brak kanalizacji sanitarnej w kilku częściach gminy, ryzyko przedostawania się nieczystości ciekłych z przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych, • niska emisja powstała w wyniku spalania wysokoemisyjnych paliw opałowych, • niewystarczający stopień wykorzystywania odnawialnych źródeł energii przez właścicieli prywatnych nieruchomości, • duże natężenie ruchu w centrum miejscowości. 	Zanieczyszczenie środowiska naturalnego	<ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa sieci kanalizacyjnej i deszczowej lub dofinansowania do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, • dofinansowania do wymiany źródeł ciepła na ekologiczne (ograniczenie niskiej emisji), • zastosowanie na szerszą skalę instrumentów zachęcających do montażu odnawialnych źródeł energii przez prywatnych właścicieli nieruchomości, • budowa obwodnicy
<ul style="list-style-type: none"> • ciężki ruch towarowy na drogach powiatowych i w mieście, • zły stan techniczny części dróg powiatowych i gminnych, • brak miejsc parkingowych w niektórych częściach miasta, • niewystarczająca sieć ścieżek rowerowych 	Niedostateczny stan techniczny dróg i infrastruktury okołodrogowej	<ul style="list-style-type: none"> • budowa obwodnicy, • poprawa stanu technicznego dróg i infrastruktury okołodrogowej, • rozwój infrastruktury okołodrogowej, m.in.: budowa ścieżek rowerowych, chodników, parkingów, • poprawa oświetlenia przejść pieszych i rowerowych
<ul style="list-style-type: none"> • brak efektywnie zagospodarowanych atrakcji rekreacyjno-turystycznych, • brak infrastruktury rekreacyjnej dostosowanej do różnych grup wiekowych, szczególnie na terenach wiejskich, • niewykorzystany potencjał złóż kopalin mineralnych (wody mineralne). 	Niewykorzystanie w pełni zasobów przyrodniczo-krajobrazowych pod względem atrakcyjności osiedleńczej i rekreacyjno-turystycznej Gminy Krzeszowice	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie efektywnej promocji gminy, • zagospodarowanie zgodnie z oczekiwaniami mieszkańców i turystów atrakcji rekreacyjno-turystycznych, • budowa i modernizacja infrastruktury rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb różnych grup wiekowych, • wykorzystanie złóż wód mineralnych na cele rozwojowe, m.in.: przywrócenie gminie funkcji uzdrowiskowej .

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Krzeszowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Krzeszowice

Obszarami o najmocniejszym potencjale rozwoju Gminy Krzeszowice są jego zasoby przyrodniczo-krajobrazowe, historyczne oraz kulturowe. Korzystne położenie komunikacyjne Gminy Krzeszowice stanowi o jej atrakcyjności pod względem mieszkalnictwa, jak i lokowania działalności gospodarczej. Konieczne jest jednak podjęcie dalszych działań szczególnie w obszarach rynku pracy i wsparcia lokalnej przedsiębiorczości (szczególnie osób młodych), a także rozwoju kapitału społecznego poprzez edukację, integrację społeczną i tworzenie atrakcyjnych przestrzeni rekreacyjno-sportowych. Ponadto gmina planuje rozwój w kierunku reaktywacji uzdrowiska i zagospodarowania terenów z tym zakresie.

Spis tabel, wykresów i rysunków

Tabela 1. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie gminy Krzeszowice i województwa małopolskiego w latach 2017-2021 [%]	6
Tabela 2. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty w [%] uzyskanych na terenie gminy Krzeszowice, powiatu krakowskiego i województwa małopolskiego w latach 2020-2022	7
Tabela 3. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2021	7
Tabela 4. Liczba imprez kulturalnych oraz ich uczestnicy na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2021	11
Tabela 5. Księgozbiór oraz liczba czytelników biblioteki na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2021	12
Tabela 6. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2021	15
Tabela 7. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2017-2021	16
Tabela 8. Ilość oraz kwota świadczeń na rzecz rodziny na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2021	17
Tabela 9. Opieka zdrowotna na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017 - 2021	18
Tabela 10. Liczba aptek i punktów aptecznych na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017 - 2021 .	18
Tabela 11. Apteki i punkty apteczne funkcjonujące na terenie gminy Krzeszowice	18
Tabela 12. Frekwencja wyborcza na terenie gminy Krzeszowice w latach 2014-2020	19
Tabela 13. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych działających na terenie gminy w sektorze prywatnym w latach 2017-2021	22
Tabela 14. Szacunkowa liczba przestępstw na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2021	24
Tabela 15. Działania ratownicze straży pożarnej na terenie gminy Krzeszowice w latach 2018-2021	25
Tabela 16. Podmioty gospodarki narodowej na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2021	26
Tabela 17. Liczba podmiotów na terenie gminy Krzeszowice wg klas wielkości w latach 2017-2021 .	27
Tabela 18. Wpływy do budżetu gminy Krzeszowice z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) na przestrzeni lat 2017-2021	29
Tabela 19. Wpływy do budżetu gminy Krzeszowice z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) na przestrzeni lat 2017-2021	29
Tabela 20. Bezrobotni zarejestrowani z terenu gminy Krzeszowice w latach 2017-2021	30
Tabela 21. Liczba bezrobotnych z podziałem na grupy - stan na koniec grudnia danego roku	30
Tabela 22. Stopa bezrobocia na terenie gminy Krzeszowice, powiatu krakowskiego i województwa małopolskiego w latach 2017-2021	31
Tabela 23. Lasy i grunty leśne na terenie gminy Krzeszowice	33
Tabela 24. Charakterystyka rezerwatu przyrody Dolina Raclawki	35
Tabela 25. Charakterystyka rezerwatu przyrody Dolina Eliaszkówki.....	35
Tabela 26. Charakterystyka rezerwatu przyrody Potoku Rudno.....	36
Tabela 27. Położenie gminy Krzeszowice wg regionalizacji fizycznogeograficznej Polski	43
Tabela 28. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń dla strefy małopolskiej, uzyskane w ocenie rocznej za rok 2021 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi	46
Tabela 29. Wynikowe klasy strefy małopolskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej za rok 2021 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin	46
Tabela 30. Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2020	50
Tabela 31. Zabudowa mieszkaniowa na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2020	51
Tabela 32. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2020.....	51
Tabela 33. Sieć wodociągowa na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2021	52
Tabela 34. System kanalizacyjny na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2021	54
Tabela 35. Liczba zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, znajdujących się na terenie gminy w latach 2017-2021	54
Tabela 36. Sieć gazowa na terenie gminy Krzeszowice w latach 2017-2021	56
Tabela 37. Ilość odpadów komunalnych odebranych na terenie gminy Krzeszowice z terenu nieruchomości na których zamieszkują mieszkańcy w latach 2017-2021	57
Tabela 38. Masa wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Krzeszowice w [kg] – dane z bazy azbestowej (stan na lipiec 2022 r.)	58
Tabela 39. Struktura dochodów majątkowych i bieżących w latach 2017-2021	60
Tabela 40. Struktura wydatków majątkowych i bieżących w latach 2017-2021.....	61

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Krzeszowice

Tabela 41. Nadwyżka operacyjna w latach 2017-2021	62
Tabela 42. Wynik budżetu w latach 2017-2021	63
Tabela 43. Analiza SWOT – przestrzeń i środowisko	71
Tabela 44. Analiza SWOT – społeczeństwo	72
Tabela 45. Analiza SWOT – gospodarka	72
Tabela 46. Analiza SWOT – infrastruktura techniczna	73
Tabela 47. Analiza SWOT – infrastruktura społeczna	74
Tabela 48. Problemy, przyczyny i potrzeby rozwojowe Gminy Krzeszowice	76
Wykres 1. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tysięcy mieszkańców w gm. Krzeszowice, pow. krakowski, woj. małopolskim i kraju w latach 2017-2021	28
Wykres 2. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 000 mieszkańców na terenie gm. Krzeszowice, pow. krakowski, woj. małopolskim i kraju w latach 2017-2021	28
Wykres 3. Ankietowani według płci	65
Wykres 4. Ankietowani według wieku	66
Wykres 5. Podział interesariuszy wg formy życia społecznego	66
Wykres 6. Ocena ważności realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych i społecznych	67
Wykres 7. Ocena stopnia zadowolenia mieszkańców z poziomu życia w gminie Krzeszowice	68
Rysunek 1. Położenie gminy Krzeszowice na tle województwa małopolskiego i powiatu krakowskiego	32